LITERATURA · ARTS · INFORMACIÓ

PONT BLAU

Nº 42
ABRIL
1956

RESTAURANT

LUISIANA

MONTERREY, N. L.

S U M A R I

Oli, de J. Obiols, 1945 . . . . . Portada
Editorial 137
La rebel·lió albigesa, per A. Tona Nadalmai . . . 138
La visita, per Rafael Tasis 141
Somni de la platina del microscopi, per Víctor Alba 145
A l'encalç de Joan Santamaria, per Ramon Fabregat 149
Fra Vicent Ferrer i el Compromís de Casp, per Braulí Solsona 151
Capvespre de ciutat, per Carles Pi-Sunyer . . . 153

INFORMACIÓ I COMENTARIS

Poesia de Pere Quart, per Joan Fuster 156
El «Poema de l'Ase» de Carles Cardó, per Maria Dolors Raich 158
Llibres i lectors, per Sírius 160
Recensions, per A. T. N. i J. F. 160
Edició d'homenatge a Lluís Nicolau d'Olwer . . . 163
El pintor Muñoz Degrain, per Pere de València . . 163
Cartes dels Països de Llengua Catalana: de Barcelona, per M. S.; *de Castelló de la Plana*, per J. F. . 165
Catalunya, el que és i el que ha estat, per M. S. V. 167
La cultura catalana avui 168
Una nova galeria d'art 169
Sobre Ferrater Mora 170
Noticiari 173

Subscripció: Mèxic, un any . . 30.00 pesos mex.
Fora de Mèxic . . 3.00 Dls.
[redacted]os mex.

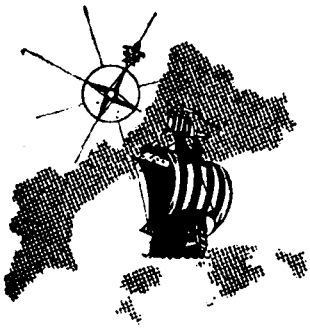

EN CONTRAST amb la pretensió del règim franquista, feta pública reiteradament, que l'ús de la llengua catalana no és obstaculitzat, cada dia són més les traves que es posen a l'edició de llibres catalans. No parlem ja de la supressió del català en l'ensenyament, l'administració pública, la ràdio i la premsa periòdica. En aquests camps, amb el pretext que són reservats a la llengua oficial — *nacional*, en diu el règim imperant — el català és proscit. Però s'ha pretès que en l'edició de llibres no es posaven dificultats i per tal de poder afirmar-ho davant el món, en els darrers anys han estat permeses, per bé que d'una manera restringida, algunes edicions. Si hem de ser francs, l'èxit de venda d'aquelxes edicions a nosaltres no ens sembla pas gran; però ha estat suficient per a alarmar les autoritats d'ocupació, que potser es creien, després de tan dir-ho, que el català era una llengua morta. En veure que els llibres catalans tenien un públic que permetia sostenir l'edició regular d'algunes col·leccions, el règim franquista s'ha trobat amb un problema: no pot interdir d'una manera oberta i radical la publicació de llibres catalans sense donar armes a l'oposició davant l'opinió mundial i perdre, al mateix temps, un argument que gent poc informada ha considerat sòlid; i el nombre de lectors catalans — per moltes raons més reduït del que ens plauria i fóra natural en condicions normals — creix d'una manera irritant. Aleshores les autoritats franquistes han trobat el que els sembla una mitja solució posant tals dificultats a les edicions catalanes, que molts dels llibres que tenen editor — entre ells alguns llibres excellents — no poden aparèixer.

Mentrestant, augmenta l'interès dels escriptors catalans a treballar. El seu interès, evidentment, es basa en la vocació literària i en l'amor a la llengua, puix que altra mena d'estímuls són, de tan escassos, pràcticament inexistents. Hi ha, és clar, el que ofereixen els diversos concursos literaris de l'interior i l'exterior, que ens semblen d'un valor considerable; però si tenim en compte que la majoria de les obres presentades als concursos —i algunes vegades ni la premiada — no arriba al públic, veurem que són moltes les obres literàries catalanes que no proporcionen als seus autors la satisfacció cabdal de l'escriptor: el contacte amb el públic. I que, malgrat això, cada dia sigui major el nombre d'escriptors catalans en actiu — amb obres publicades o inèdites — ens permet ser optimistes quant al futur de la nostra llengua i de la nostra literatura.

La rebel·lió albigesa

Per A. TONA NADALMAI

La teologia càtara no solament és malconeguda sinó que tot fa suposar que encara no havia arribat a concretar-se. Per fortuna, el coneixement d'aquesta religió incipient, encara que pugui semblar essencial, té una importància molt relativa per la interpretació de la rebel·lió dels llenguadocians contra les injuncions papals. L'*heretgia dels càtars*, si era l'element més vistós, dintre del *conflcte albigès*, no era pas el més important. Generalment aquests dos termes ens han arribat confosos pel fet que la vila d'Albí i la comarca de l'Albigès, es consideressin l'epicentre llenguadocià d'aquella heretgia. La qual cosa no vol pas dir que tots els seus habitants s'haguessin sumat a la secta càtara o que s'haguessin deseixit del catolicisme. Ben al contrari, la continuïtat catòlica obligà Pierre des Vaux-de-Cernay a diferenciar els *albigensis* herètics dels *albiensis*, els fidels de la diòcesi d'Albí (Belperron, *La Croisade* . . .). Un altre fet confusionari és que, dintre la protèrvia albigesa, es trobin englobades dues sectes substancialment distintes, la dels càtars i la dels valdesos. No és pas que s'ignorés la seva diferència d'origen i d'objectius; és que el terme albigès s'aplicava, amb un sentit lat, a tot el complex herètic meridional, el qual era molt més heterogeni del que es sol suposar.

Un bon informador d'aquell estat de coses, és el clergue Guilem de Tudela, autor de la primera part de la crònica rimada o sigui la *Cançó de la Croada*. Les seves opinions són de pes, puix que es tracta d'un catòlic meridional que es sotmet a les injuncions papals. Com tal pren partit pel comte Baldoí — *que Jesús gard e guit* —, germà i contrincant de Ramon VI[è] de Tolosa, i s'absté de condemnar la població del Llenguadoc en bloc, com solen fer els cronistes francesos. Però la discriminació entre herètics i fidels no satisfà el clergue-trobador, que, en honor a la veritat, vol delimitar uns matisos dintre el conjunt rebel. L'heretgia — *cui Domni-Dieus maldia* — hauria crescut de tal manera, que dominava tot l'Albigès, la més gran part del Carsassès i del Lauraguès, i s'estenia de Besiers a Bordeus. Tanmateix s'atreveix a dir, *sense por a mentir*, que la majoria era formada *de crezens e de lor companhia*. Els *creients* ja sabem que eren els fidels al culte càtar exèrcit pels *perfectes*. ¿Què hem d'entendre, però, pels de *llur companyia*? Aquesta frase, en la versió francesa que ha fet Eugène Martin-Chabot de la crònica, apareix traduïda per *partisans*, d'una manera poc satisfactòria. Els partidaris eren els *creients;* la *companyia* era un tercer element, massiu, indefinit i poc vistós, que aprofitava la conjuntura per dreçar-se contra Roma.

Frederic Engels (*Guerres dels pagesos alemanys*) ha qualificat aquest moviment massiu d'*heretgia burgesa*, i el defineix per un objectiu molt propi de l'estament: hauria volgut una església barata. Es dirigia principalment contra la clerecia, atacant-la per la seva riquesa i la seva influència política; exigia la restauració del cristianisme primitiu amb el seu aparell eclesiàstic simplificat i la supressió del sacerdosi professional; en un mot, ambicionava acabar amb tot el que l'Església tenia de costós: monjos, prelats i cúria romana. La visió és justa, en centrar el conflicte en un pla psicològicament burgès. Qui llegeixi amb atenció els episodis de la guerra contra els croats, s'adonarà que són els burgesos de Besiers, Carcassona, Tolosa i altres localitats, els que porten la iniciativa defensiva. I, tanmateix, peca d'un materialisme exhaustiu; li manca el complement espiritual, el qual era de pes, puix que es debatien antagonismes religiosos. Si es fan conjugar els imperatius de l'esperit

amb els objectius polítics i econòmics, la rebel·lió albigesa se'ns presentarà com un esbós de la crisi que es definirà en els moviments reformistes del s. xvie. No obstant això, els historiadors del protestantisme, que no han sabut destriar la secta minoritària càtara de la general i confusa convulsió burgesa, no accepten l'antecedent albigès. Prenen la part pel tot, com gairebé tots els que s'han ocupat d'aquella contesa. Una tal repugnància, que és representativament humana, ve a significar que la religió deshumanitzada dels puritans mai no s'hauria pogut imposar en els països occitans on el delit de viure sempre ha estat tan manifest.

Recordem que la idea dels valors havia sofert un canvi profund en aquell tombant de la història. El segle eclipsava l'eternitat. Una tal transmutació, però, s'havia operat més en l'aspecte extern de les modalitats del viure que en les consciències religioses. Sota la pel·lícula de la cortesia, és a dir del mundanalisme per elegància i dels escepticismes per posa, els apetits humans i la censura del pecat lliuraven una rude batalla. L'home accentuava gustosament la seva condició de pecador, però dubtava de la justesa d'aquest encaminament, i el vivia amb el temor de la condemna eterna. Calia, doncs, per a la pau d'aquelles consciències religioses, conciliar l'amor per les coses terrenes i la salvació. Una tal concordança, per ésser tranquil·litzadorament vàlida, només podia emanar d'uns principis teològics, autoritzats per homes de religió i santificats per una Església. En aquest aspecte conciliatori, el catarisme era per complet negatiu. En donar a Déu el domini de l'esperit i al Diable el de la matèria, abominava del món i del gènere humà, creacions satàniques. Dintre la lògica d'aquesta concepció, les obres no podien tenir cap eficàcia. Era indiferent fer el bé o el mal: l'home no tenia salvació, exceptuat el cas de rebre el consolament *in extremis*. Molts, en desei-xir-se, per repugnància, de l'Església catòlica; impel·lits pels temors d'ultra tomba; sota la condició de creients, es preparaven per a beneficiar-se d'aquell darrer expedient salvador; altres, recorrien als valdesos; però la immensa majoria dels subvertits demanava, en darrera instància, els sagraments del catolicisme. Tanmateix, aquest estat de coses, per complet provisional, no podia ser satisfactori per a ningú.

Alguns han volgut veure en l'indiferentisme del càtar pel pecador, una llicència per pecar — en veritat era una condemna — que havia de plaure a una societat conceptuada de frívola. És una opinió ingènua; l'home ha tingut sempre aquesta llicència. Les Santes Escriptures i les sentències dels concilis han deixat a l'arbitri de l'ànima humana la llibertat d'escollir entre el bé i el mal. La promesa de recompenses i l'amenaça de càstigs es funda, precisament, en aquesta facultat de l'ànima. Sense llibertat no hi haurien mèrits. No és, doncs, amb una visió tan grossera, com la de suposar que les gents eren partidàries de l'heretgia perquè l'Església dels purs els permetia tota mena de disbauxes i crims, que cal enfocar una anàlisi de la rebel·lió albigesa. Disbauxes i crims, els havia comesos la noblesa feudal, a despit del Decàleg, i no pas per inclinacions herètiques, ni per indiferenciació entre el bé i el mal, sinó pel valor de carregar amb el pes dels propis actes. En contrast, l'esperit mediocre burgès temia la terrible llibertat de decidir el seu propi camí. La societat llenguadociana que, sota la capa de vernís del refinament cortès, era burgesament mediocre, aspirava, simplement, que l'Església no la deixés tan sola davant del bé i del mal, que conciliés les coses del cel i les de la terra a la seva idiosincràcia vividora, sense que s'hagués de cremar en un sentit ni en l'altre. Amava, pel damunt de tot, els béns terrenals, l'acumulació de riqueses, la bona taula i, en certa mesura, el luxe. Per això, filla com era del mercantilisme, li calia negociar i acumular sense temor al pecat capital d'avarícia.

L'estament eclesiàstic era mal vist, pels seus dominis i béns, no solament per la burgesia sinó per la noblesa. L'enemic històric de l'Església catòlica han estat les seves riqueses, a les quals mai no ha sabut renunciar cristianament. Amb avidesa, doncs, s'ambicionava desposseir-la i, amb rigor es censuraven els costums relaxats dels seus ministres. La mania reglamentadora, que es pot observar en els estatuts i ordenances

gremials i en tots els ordres de la vida de les ciutats, també atenyia la clerecia. Tal com es medien els teixits dels drapers es mesurava la conducta, i no es podia admetre que l'home dedicat a Déu, per la salvació del gènere humà, pequés tant o més que un menestral. Els homes, que no són sants, necessiten dipositar la seva fe en la santedat d'aquells que n'han fet professió. Així, quan aparegueren els *bons homes*, o siguin els *perfectes*, captivaren tots aquells que no els podien seguir pel camí de la salut. En contrast amb la clerecia catòlica, se'ls veia complir rigorosament amb la seva llei de pobresa; l'aspecte ascètic dels seus rostres demacrats reflectia una vida d'abstinències; els seus vestits negres i el cabell i la barba sense tallar, els donaven un aspecte d'enterrats en vida. Per antonomàsia, eren els *bons homes*, respectats i fins estimats de tothom.

Al costat d'aquest aspecte pintoresc, cal tenir-ne molt present un altre: l'indiferentisme dels *purs* per a les coses del món i les seves gents, era més teòric que pràctic. A diferència dels ascetes orientals, amb els quals de vegades han estat comparats, eren uns activíssims proselitistes, predicadors infatigables de la seva doctrina i crítics implacables de l'Església catòlica. Occidentals a fi de comptes, fins en proposar-se practicar la passivitat, resultaven activistes i combatius. No sabem quina va ser la seva collita d'enfebrats, però no sembla pas haver sobrepassat els límits dels psicòpates que repugnen d'un món en el qual han de viure anormalment. En cada vila eren coneguts de tothom i la clerecia catòlica els havia posat en llistes. A Besiers, població de més de deu mil habitants, el seu bisbe Renau només havia registrat dos-cents vint-i-dos noms, i no s'ha pogut escatir si era exclusivament de *perfectes* o si també hi figuraven *creients*. Pertot es podia fer la repressió que l'arquebisbe Berenguer i el vescomte Aimeric realitzaren a Narbona. Si les masses, doncs, no semblen haver estat gaire copioses, en canvi, consta que els atacs despietats a l'Església romana eren generalment celebrats. En aquest aspecte, no feien res més que tirar llenya al foc, per coincidència amb la generalitat o per demagògia.

El sentir general ha quedat expressat en la literatura procaç dels trobadors. En els serventesis, Roma era qualificada de *meretriu apocalíptica*, de *serp coronada*, de lloba *rabiosa* i altres contumèlies; i els seus ministres, de *sacerdots de les tenebres, mestres de la mentida, falsos profetes*, etc. Malgrat això, resulta temerari de col·locar els trobadors que així s'expressaven dintre de l'Església càtara, ni com simples *creients*. Res no podia ser més oposat als principis puritans que la trobadoresca, exalçadora de la dona i de l'amor, els dos terribles vehicles pels quals es perpetuaria la impuresa. Si hi havien convergències entre aquests dos extrems, era solament en uns pocs punts, el més notable d'entre els quals era l'aversió a Roma i a la seva clerecia. I, tanmateix, aquell llenguatge procaç rarament és mencionat com ofensiu en els documents de l'època, potser perquè es confonia amb les irreverències i sarcasmes amb els quals les gents medievals solien escarnir els eclesiàstics i les coses de l'Església. En tot cas s'havia passat de la gresca a un anticlericalisme enverinat. Certament, ni el papa Innocent, ni els bisbes i legats no semblen haver copsat, en tot el seu abast, el que s'esdevenia al Llenguadoc. Observaven que les ovelles se'ls esgarriaven; no podien creure que ho fessin empeses pel seu propi impuls; cercaren els mals pastors, i acusaren d'abigeat els càtars, valdesos i... els jueus. No ens en podem estranyar. Tot i que l'evolució de la Cristiandat occidental era palpable, havia de costar d'acceptar que es produís sota la pressió de les noves modalitats de vida i dels ideals d'un tercer estament: la gent de les ciutats i viles. Potser se la subestimava potencialment; encara era poc; a penes havia començat a gravitar des del segle anterior i no podia pas preveure que estava quallant un cos social que, al decurs dels temps, havia de trasbalsar tots els ordres establerts i totes les idees.

La visita

Per Rafael TASIS

Va calar-se, ben segur, el capell de palla flexible i, després d'assegurar-se que tenia aquell nom i aquella adreça a la seva llista, va entrar a la botiga. Era una mena de magatzem, llarg i estret, i al fons hi havia dues màquines, que rutllaven amb un soroll de ferro vell. La politxa del motor feia girar l'embarrat. Un home que anava amb granota blava, una mica estripada i bon xic bruta, va girar-se en sentir el soroll del nouvingut. L'altre home, que estava posant i treient peces de la seva màquina, repetí el gest, amb més curiositat que interès.

— Bon dia — va dir, sense treure's el capell.

La seva seguretat, l'aire d'autoritat que irradiava tota la seva persona — de la palla flexible, lleument torrada, del capell, a les sabates blanques i rosses de lona i pell — impressionaren, tot i la distància, l'home de la granota blava, el qual deixà la feina que feia, parant la màquina, i va decidir-se a anar a emprendre el visitant.

— Ja vinc de seguida — va dir a l'operari —. Què deu voler, aquest?

Anava a afegir «paio» o «carallot», que eren les dues classificacions generals en què repartia totes les persones que se li posaven a tret, però un cert temor va aturar la paraula. I era que també estava indecís en quina de les categories podia situar-lo. Aviat ho sabria. Va apropar-se a l'home del capell de palla flexible.

— Què desitja?

— Vinc en visita d'inspecció de la legislació nacional del treball — va dir, amb veu ràpida i segura, el visitant. I amb un gest entre benèvol i autoritari posà sota els ulls de l'home de la granota un carnet de pell amb tot de segells de goma, signatures i un retrat — el seu, no calia dubtar-ne —. Va tornar-se a desar el carnet i va continuar:

— Necessito veure els llibres reglamentaris: llibre de matrícula, llibre de salaris, legislació laboral, furs del treball, els horaris del taller, degudament aprovats per la Delegació Provincial i pel Sindicat Vertical del ram, els justificants d'inspecció sanitària, el darrer rebut de la contribució industrial, les liquidacions de subsidis, les de les assegurances socials, les actes d'elecció dels delegats sindicals, les de constitució de la comissió interior del plus familiar — vull dir els punts — va aclarir, amb una certa bonhomia, a la qual va agafar-se ràpidament l'home de la granota.

— Perdoni: tot això que ha dit, vol veure? No sé pas si ho tinc.

El visitant va brandar el cap, compassiu. Sempre passava el mateix! Ignoraven les lleis, menystenien els reglaments, deixaven prescriure els terminis legals, negligien les novetats legislatives, sempre tan interessants i tan justes... Va condescendir:

— Ensenyi'm tot el que tingui, doncs.

L'home de la granota el va invitar, amb un gest tímid i obsequiós, a passar darrera una mena de gàbia envidriada, on hi havia l'espai just per a una taula de tres calaixos, una cadira i un armari on s'amuntegaven tres arxivadors, uns quants talonaris i un parell de llibres de cobertes negres.

— Vol fer el favor de seure, mentre li ho busco?

El visitant va fer el favor. Assegut a la cadira, davant la taula miserosa, semblava encara més important, més august, i aquest aspecte no va pas perdre categoria quan, amb un gest reposat, l'home del carnet va treure's el capell i va posar-lo, amb la copa enlaire, damunt d'una punta de taula.

La granota blava, aclofada, cercava dintre de l'armari. Anava traient vells papers, llibretes escolars plenes de números, restes d'impresos fora d'ús. Al capdavall es redreçà, animat:

—Ja ho tinc! És el llibre de matrícula, oi?

Va allargar-lo al visitant. Aquest el prengué en silenci i va fullejar-lo. Era un quadern de tapes fluixes, no pas més gros que un d'aquells «romanceros» que venien a la plaça, amb les cançons del Machín o la Lola Flores, i que de vegades la seva dona s'arriscava a comprar, pensava l'home de la granota, mentre el personatge assegut al seu davant examinava doctoralment el document. Va esforçar-se de recordar si el Quimet estava inscrit al llibre de matrícula. Li semblava que sí: quan va entrar a la casa, feia sis anys, acabaven de dur-li aquella llibreta. I l'aprenent? També hi era? Sort que era fora, i que sempre s'entretenia amb els encàrrecs!

—No té res més? preguntà l'home del capell. (El seu cap nu tenia encara més majestat, amb les puntetes breus de la suor que li feien una mena de resplendor al front.)

La granota blava tornà a ajupir-se. Forfollà en un calaix de la taula, enretirà els tres arxivadors i va extreure d'un racó d'armari unes tires de paper imprès.

—Són les lleis del treball, em sembla. No és veritat?

L'altre ho examinà amb silenciosa gravetat.

—Té raó! I les liquidacions dels subsidis... I el rebut de la contribució!

Va treure un arxivador. S'equivocà i hagué de cercar en un altre. Sí, allà havia d'haver-hi la liquidació de les assegurances socials i tots aquells papers que cada mes havia de pagar. L'altre va aturar-lo amb un gest.

—El llibre de salaris, si li plau.

No tenia llibre de salaris. Havia de confessar-ho, així, de pla? No era millor fer veure que se li havia entaforat en un racó d'armari?

—Aquest llibre de matrícula no és vàlid —decretà l'home assegut—. Està caducat, en virtut de la llei del 27 de febrer de 1948, modificada per la del 16 de març del mateix any. Havia d'haver obert un altre llibre. Això no té cap valor.

I, per subratllar la seva afirmació, va ficar-se la llibreta a la butxaca. L'home de la granota blava se'l mirava, consternat.

—Vostè és l'empresari d'aquesta indústria, oi?

—Sí, senyor.

—Antoni Nolasc i Cucala?

—I Cuguera, senyor inspector.

L'altre apartà amb la mà, com a frívola, la rectificació. Quina importància, en realitat, tenia que es digués Cucala o Cuguera, quan tenia caducat el llibre de matrícula, li mancava el de salaris, tenia una mena de pellingos de paper cagats de mosques que volien ésser la legislació laboral i no es veia enlloc de l'establiment ni el quadro d'horaris, ni el calendari de festes, ni el fur del treball, ni hi havia a la casa —n'estava segur— una trista acta d'elecció de delegat sindical o de comissió de plus familiar.

—Haig de dir-li, senyor Nolasc, que duu molt malament la reglamentació del treball. Quants empleats té?

—Un fadrí —declarà. I, amb un temor que l'altre descobrís la veritat, afegí: I un aprenent, senyor inspector.

En aquell moment sentí la porta d'entrada i la veu del Manolo, l'aprenent. Ho havia endevinat! Això va animar-lo una mica. Però l'home assegut prosseguia:

—La legislació laboral té per missió protegir els productors i fer-los beneficiar de tots els avantatges socials que determina el règim. I l'obligació de tots els empresaris és de complir-la sense excuses. L'Estat i, en aquest cas concret, el Ministeri del Treball i els seus delegats i inspectors, vigilen perquè aquest compliment sigui efectiu. No podem admetre que, per ignorància —va fer una pausa significativa— o per mala fe, la llei sigui burlada i els productors no gaudeixin dels beneficis de la legislació que per a ells ha estat dictada.

Va fer una transició:

—Senyor Nolasc. Vostè està fora de la llei. Vostè infringeix la reglamentació laboral.

L'home de la granota intentà de justificar-se:

Il·lustració de GIMÉNEZ BOTEY

— Faci-se'n càrrec. El negoci és petit. Tinc molta feina i no puc ocupar-me d'aquestes coses.

— Hi ha agències que se n'ocupen, assessors que l'orientarien...

— Però li asseguro que no vull perjudicar per res els meus obrers, vull dir, els meus productors. Pregunti'ls si no els pago el sou estipulat, més i tot... — va mossegar-se la llengua: no es podia dir, que pagava més del que marcaven les tarifes sindicals. Qui sap en quins nous embolics es veuria?

Però el visitant apartava amb el mateix gest de la mà aquell oferiment. Com si no sabés ell que els productors sempre estan d'acord amb els empresaris, en burlar la llei! No: a ell li interessava, només, que la legislació es complís, que els llibres obligatoris estiguessin al corrent i els horaris a la vista i les lleis bàsiques pengessin al lloc que corresponia. Va treure's de la butxaca un plec de papers oficials. Va posar-se a escriure. L'home de la granota se'l mirava, desesperat:

— Jo li asseguro que no he obrat amb mala fe, sinó amb ignorància! Ha de creure'm! No em posi cap penyora, li ho prego!

L'home del carnet va aixecar el cap del paper. Potser sí que tenia raó. Potser calia ajudar-lo, donar-li una oportunitat.

— Haurà d'anar a comprar tots els papers que li fan falta: els llibres, els horaris, tot.

La cara de l'altre s'aclarí una mica.

— Li faig un paper que diu que ho he trobat tot bé.

La granota blava resplendia d'esperança.

— Però m'ha de prometre que es posarà al corrent de seguida.

Va aixecar-se, allargant-li el paper amb un gest magnànim. Va posar-se de nou el capell. L'altre s'escorcollava les butxaques. Gosaria, no gosaria?

— Li estic molt agraït, senyor inspector. No voldria ofendre'l, però vostè m'ha fet un gran favor, i voldria reconèixer-li...

Li allargava tímidament, amb la mà gairebé closa, un bitllet. De quant? No volgué ni mirar-ho. I si ara l'hi tornés? Però, en realitat, no era cap suborn. Era un signe de gratitud. Bella cosa, l'agraïment!

El bitllet era de cinc centes pessetes. Bella cosa, l'agraïment! El carrer estava ple de sol. Va guardar-se amb cura les pessetes i es mirà la llista. Li quedaven encara moltes cases per visitar. Feia calor. Al davant mateix s'obria, acollidor i ombrívol, un bar. Decidí d'entrar-hi per fer una cervesa. Tenia la sensació d'haver-se-la guanyat.

Darrera d'ell entraren dos homes joves, que se li posaren al costat al bar. Tot just li havien servit la cervesa, va sentir que li posaven una mà al muscle.

— Queda detingut — va dir-li un dels joves —. I doni'm els diners que li han donat, el carnet i els papers. Això de fer de «ful» s'ha acabat!

Va veure llampegueiar una placa esmaltada. Si la coneixia! Sospirà i respongué, fastiguejat:

— D'una manera o altra ens hem de guanyar la vida! Qui els explicarà, ara, als pobres industrials d'aquest barri, si tenen o no al corrent els llibres de legislació laboral? No he fet mai d'inspector, jo! Només he orientat, he ajudat...

— I has tret diners de la pobra gent! Vinga, vinga.

Engolí d'un glop la cervesa i es disposà a seguir-los. Veia encara l'expressió agraïda del senyor Nolasc i Cucala — no, i Cuguera — i li sabé greu d'haver-lo embolicat en aquella història. Qui sap què li passaria, ara! Ell només volia orientar-lo, assessorar-lo, posar-lo dintre la llei.

I, enfonsant-se el capell, es disposà a seguir els policies.

SOMNI DE LA PLATINA DEL MICROSCOPI

Per VÍCTOR ALBA

EL CEL era tot estrany, ple de reflexos circulars, com si s'hi hagués ajegut un arc de Sant Martí. La llum era blanca, apagada i trista. M'imaginava trobar-me en alguna regió boreal.

Sí, devia estar sobre el gel. Vaig recordar que dormir, en tals circumstàncies, era perillós. Les novel·les d'aventures em foren útils un cop més. D'un bot, vaig posar-me dret. Tots els ossos em feien mal. Estirant els braços per tal de posar les articulacions a lloc, les meves mans entumides tocaren la bòveda del cel.

No sabia si romandre allí, astorat, o si apretar a córrer. No podia ser que hagués crescut fins el punt d'abastar el cel. En tot cas, si era així, aquella frase de «vol tocar el cel amb les mans» deia ben poca cosa i demostrava una lamentable falta d'imaginació popular, perquè si tocava el cel amb les mans, no en treia ni goig ni utilitat.

No, no podia ser que el meu metre setanta tres centímetres s'hagués estirat fins a convertir-se en més llarg que una corda de globus-sonda. Però, quina explicació hi havia, sinó, per aquell fenomen absurd? És que el cel havia escoltat els precs dels homes i es posava al seu abast? Poc favor ens feia, si era així, perquè fora de l'astorament, em sentia igual que abans... No, pitjor, car tenia una il·lusió de menys.

O bé, qui sap, a prop dels pols el cel arranava la Terra. Això podia ésser un descobriment científic de vàlua. Em trobava sol, sense res a la vista. Res, ni éssers, ni coses, ni tan sols paisatge. El silenci era absolut, com si el cel fos de cotó fluix. Malgrat tot, la possibilitat de fer una descoberta, encara que el meu ram no fos el de la ciència, m'esperonà a examinar el cas, a donar-li totes les voltes possibles i a cercar si podia entrellucar-ne les raons.

Mentre estava meditant, sense deixar de picar de peus, vaig sentir esclatar una mena de tro llunyà, que es repetí dues o tres vegades i que m'arribava com si passés a través d'una d'aquestes portes folrades que hi ha als despatxos de metges i advocats de bona clientela. Vagament, el so semblava venir d'enlaire. Vaig alçar el cap. El firmament s'havia enfosquit, s'apropava la tempesta. I jo, sense aixopluc i sense abrigalls, car portava el mateix pijama de quan vaig ficar-me al llit.

De sobte, el tro es repetí i la llum augmentà. Ara era daurada i vaig començar a tenir calor. Però la neu no es fonia i jo estava encara més perplex. El pitjor de l'alarma fou quan vaig adonar-me que la llum no venia del cel —on seguia regnant la fosca—, sinó de terra, des de sota les plantes dels meus peus. Potser estava capgirat, amb els peus enganxats al cel. Però això fóra cosa mai no vista ni oïda...

Una descoberta científica és afalagadora, val la pena de sacrificar-hi comoditats i seguretat. Però fins aquell extrem, fins a no saber si es camina dret o cap per avall... home, potser no que no ho valia! I la força de gravetat? I l'opacitat de les matèries pètries? El cap em rodava. Per por de marejar-me, vaig ajeure'm panxa avall —al cel o a la terra, no ho sé—. La suor em relliscava pel coll i el pit. Estava amarat.

Vaig mirar enlaire. En el cel es destacava una taca fosca triangular. Què podia ésser? Un forat? Però si en el firmament no n'hi ha, de forats! Quan ja les ninetes em coïen de tant mirar, el triangle s'il·luminà. Mirant fixament, vaig endevinar que era com una mena de tub prismàtic, ... i dalt de tot, a l'extrem, veia clarament un ull que em fitava.

Un triangle i dintre un ull... La suor se'm glaçà damunt la pell. Allò era l'ull de Déu! L'havia vist dibuixat dotzenes de vegades en llibres, quadres, estampes. L'ull de Déu mirant-me! I jo, sol, sense poder defen-

sar-me ni escapolir-me, com aquell qui diu aixafat pel cel!

El mateix temor m'asserenà. No podia ésser! Pensant, pensant, vaig arribar a descobrir on realment em trobava. Fou un procés de raonament difícil, del qual m'enorgulleixo sense mesura.

Em trobava, vaig decidir, en la platina d'un microscopi. El cel, tan baix, no era altra cosa que el vidre superior del porta-objectes. La llum de terra, el reflex dels raigs solars o elèctrics en el mirall. Els trons llunyans, la tos d'algú. La taca triangular, el tub. I l'Ull de Déu, simplement el d'un observador. Però... sí, és clar, o jo m'havia fet molt petit, microscòpic, o el microscopi havia crescut enormement, fins adquirir les dimensions d'un telescopi gegantesc. Ambdues possibilitats resultaven prou enutjoses i desconcertants. Si m'havia empetitit, tot em semblaria gran, desproporcionat. Si les coses havien crescut, em sentiria petit, desproporcionat també. No hi havia, doncs, remei.

D'altra banda, em trobava a la mercè d'aquell ull i de les mans que pertanyien al mateix cos que l'ull. Jo ja no era jo, era un ésser qualsevol, observat i examinat. Quan es cansessin de mirar-me, em treurien del porta-objectes i em llençarien a les escombraries o em deixarien caure dintre d'un tub d'assaig, a xipollejar en un brou de cultiu.

Frenètic, vaig tombar-me de costat. El vidre era fred i aplicar-hi el front i les temples semblava aconhortador. Casualment, vaig encastar l'orella contra el «terra» transparent, i vaig adonar-me que el vidre vibrava i que feia vibrar també el meu tímpan. A fora estaven parlant. Potser podria entendre quelcom... La veu m'arribava una mica confusa, com de molt lluny, però els mots, amb l'ajut d'una mica d'imaginació, resultaren entenedors. Devia haver-hi altres tafaners, al voltant del microscòpic, perquè una veu d'home explicava entre estossegueigs, carraspeigs i ensumaments de nas dels oients:

—Aquest microbi no correspon a cap dels tipus fins ara catalogats. És molt flexible, perquè en pocs moments ha adoptat dues o tres posicions. Ara, en forma d'espiral, diríeu que és una espiroqueta.—Això em féu posar rígid, involuntàriament—. Ara s'estira... sembla un baccil...—Un accés de tos, produït més que res per la meva imaginació, em féu recargolar el cos—. Ara s'ha fet una bola... talment un cocus... És un tipus nou, evidentment, un tipus polifacètic.

Degué moure el mirall, perquè augmentà la llum.

—Oh!, mireu—afegí la veu una mica excitada—. És multicolor. Té ratlles fosques paral·leles a l'eix més llarg del seu cos... El cos acaba, per un extrem, en una bola fosca—jo tinc el cabell castany—, i per l'altre extrem en una cua partida en dos fins gairebé la meitat del cos. Potser són dues antenes o dos pseudopedes a l'estil de les amibes... Té, ara acaba de treure... o de produir, aneu a saber, dues antenes més en la meitat superior del cos.—Jo havia estirat els braços per alçar-me—. Mireu—seguia la veu—, ara es dreça com una serp. Està sota mateix del meu raig visual. Vist per dalt, té la forma d'un oval aixafat...

Començava a indignar-me i sentir-me nerviós. Allò passava de mida! Per qui m'havien pres? Però encara vaig enfutismar-me més (no sé si contra la veu o contra la meva impotència) en sentir que deia:

Ara estudiarem els seus tropismes...

La llum que venia de sota s'aprimà fins esdevenir una mena de llança que es movia i em feia pessigolles, talment com si uns marrecs entremaliats s'entretinguessin jugant a la rateta amb un espill. En tocar-me el raig els ulls, era tan fort que vaig apartar-me d'un salt, bo i cloent les parpelles.

—Fototropisme negatiu—botzinà la veu del professor.

Tot seguit una descàrrega elèctrica em deixà palplantat, el cos adormit. No podia moure'm. Era com si un llamp m'hagués colpit, però sense occir-me.

—Electrotropisme indiferent—anuncià la veu—. Aquest microbi és cada cop més desconcertant...—i ordenà, per acabar: No oblideu de prendre notes. Bé val una monografia.

Després, quan començava ja a poder moure els braços o el coll, vaig sentir coïs-

Il·lustració de GIMÉNEZ BOTEY

sor als bronquis i el nas. L'aire es tornava blavós. Fugint d'aquella boira que feia estornudar, vaig poder sentir encara:

— Acidotropisme negatiu...

Vaig resultar també negatiu als alcalins, positiu a la calor — és clar, si m'estava pelant de fred! —, i poc resistent a les oscillacions de la temperatura. L'única cosa que no em feren, entre totes les tortures inventades pels biòlegs, fou prendre'm la temperatura. S'hauria rebentat el termòmetre, perquè el cap em bullia, em feien mal els ossos, em tremolaven els músculs i els ulls em coïen com si m'hi haguessin tirat suc de llimona.

Em tenyiren el pijama i la pell de tres o quatre colors: d'un magnífic blau fort, d'un vermell encès, d'un verd pàl·lid, trist, d'un groc tant de canari que em vingueren desigs de cantar.

Per fi arribàrem a les proves diguem-ne gastronòmiques. Inundaren el portaobjectes, successivament, amb líquids de tota mena de gustos. Induït per l'enuig, em vaig creure obligat a desorientar encara més aquells saviassos tan savis. No vaig beure ni gota, malgrat que els ulls em feien pampallugues de mal de cor.

La veu no deixava de rondinar les seves atzagaiades científiques, cada cop més satisfeta i adelitada. Em canviaren de portaobjectes una dotzena de vegades, però no em fou possible veure res dels meus tafaners posseïdors, car la seva figura era tan gran que no abastava a llucar-ne sinó fragments uniformes i absurds. El que deien ésser les pinces se m'aparcixien com grues monstruoses. I el teixit d'una mànega, segons deducció meva, era com un fantàstic bosc d'arbres peluts i foscos.

Tenia ganes de plorar...

He dit que per fi vingueren les proves gastronòmiques. Potser després hauria anat a parar al tub de les escombraries, però un dels tafaners preguntà:

— I com es reprodueix?

És clar, la veu era de dona.

— És difícil investigar-ho — contestà la veu del saviàs —. Si possessim uns quants exemplars més, podríem observar si s'aparellen. Ara no ens queda altre remei que arriscar-nos i segmentar-lo... a veure si els fragments regeneren allò que els manqui, com succeeix amb...

No vaig poder sentir a qui els succeïa tal cosa. I creieu que en sentia curiositat, encara que si dels altres «microbis» en deduïen coses tan encertades com de mi...

Quan em tragueren de la platina per realitzar la delicada operació de tallar-me en dos, vaig fer un bot desesperat i vaig anar a caure en una boscúria nevada però tèbia. Cotó fluix.

El crit de ràbia que proferí el saviàs em despertà.

Tot estava fosc. Només brillava la blancor tranquil·litzadora del llençol. I se m'ocorregué que jo potser no era altra cosa que el somni d'un investigador qualsevol.

No sé pas si això és un conhort.

A L'ENCALÇ de JOAN SANTAMARIA

Per RAMON FABREGAT

UNA de les primeres narracions de Joan Santamaria [1] — Les Garrigues — que PONT BLAU va reproduir en el número de desembre de l'any passat, comença amb l'anada, essent encara infant, a la vila d'Aspa. Extasiat davant el paisatge del Segrià, el tendre viatger converteix el record d'infantesa en un càlid comiat a la ciutat nadiua. El viatge a Aspa és l'alliberament. «Anar a Aspa ¿no era la suprema felicitat de la vida? ¿No era fugir de la presó del col·legi, de la tortura dels llibres i de la monotonia de la llar silenciosa?» Trobant-se ja a l'altra banda del Segre tem caure en temptació i no gosa girar la vista enrera fins que és dalt de la Bordeta. Des del cim de la collada queda materialment als seus peus «l'orgia de l'horta, crepitant de claror i de luxúria. Lleida sembla un ventall obert, una estampa de seda enganxada al fons del termenal del cel fungent...» El jove viatger llança un adéu, amb recança i amb una punta de remordiment, a «aquell clap paradisíac que heu deixat als peus de la Bordeta». Vol i dol. Gairebé faria marxa enrera; però com es riurien d'ell els companys d'estudi quan el veiessin passar de nou per la Plaça de Sant Joan i per la Paheria de retorn a casa del seu oncle! Podria passar d'esquitllentes — pensa — seguint per la Banqueta fins bon tros Segre avall i fer marrada cap a Gardeny. Però, no, no cau en semblant feblesa i fent el cor fort prossegueix el camí «a cavall d'un ruquet, camaller i apritat», i entra decidit a les Garrigues. És un canvi profund. La campada del Segrià que «té una carnadura de préssec, una pastositat de color fresc, un murmuri de pardals, de fullam, d'aigua en doina i una vibració de llum apoteòsica» es converteix en «una terra nua, infinita, ajupida i callada. Sembrats, gorets, rostolls socarrats pel sol; fileres d'oliveres gràvides, grises, cellajuntes, immòbils... La terra fa una ondulació somorta; sembla un cobrellit de pobre, apedaçat amb parracs bruts». És una terra, però, que amaga el seu secret en cada replec del camí i que Santamaria, home del país, endevinava i interpretava com un missatge esplendorós de treball creador i de riquesa a desgrat de la sòrdida aparença. Ens fa veure una terra remoguda per la seva ploma d'escriptor amb la mateixa empenta que és remoguda per la rella del pagès. Ara, la crosta eixuta ha passat de mort a vida amb les primeres pluges de setembre i un raig d'esperança inunda els interiors de les cases on penetra el somriure i la poesia esperant les pròximes setmanes venturoses, quan serà recollit dels arbres el fruit beneït dels déus. Quan

s'estenen les boirades hivernenques
com una espessa polsina de veus [2]

el desfici s'apodera de les Garrigues; les colles s'han estès pels camps; collidors i collidores, les mans entomuïdes pel gebre, anirant munyint les branques dels olivers i el fruit, verdós o morat, anirà caient damunt les borrasses, amorosint la caiguda un jaç de fulles i les melodies d'alguna cançó. De vegades, les collidores tindran necessitat d'enfilar-se al capdamunt de l'escala de mà per poder abastar una branca repatània; els xicots, al peu de l'oliver, faran una pausa que aprofitaran per agafar la bota i fer un traguet, mentre amb ulls agradablement sorpresos contemplaran un celatge en el qual els núvols tindran un color de carn morena

---

[1] *Visions de Catalunya*. 3 vols. *Visions de Mallorca*. 1 vol. Edit. Selecta.

[2] Totes les cites poètiques són tretes d'*Obra poètica* (1924-1955) de Jaume Agelet i Garriga. Edit. Selecta.

i massissa, passada pel sedàs del clima dur i malcarat de les Garrigues.

Xica oliva
- -ull de griva - -
mel aspriva,
carn rodona
i amargant
a damunt la branca viva
que es va lenta decantant.

Mentre una boira humida i espessa ha envaït els camps, els interiors de les cases neden entre la claror somorta d'un llum de ble i els munts de quarteres d'olives. La triadora fa una primera neteja separant el fang i les fulles del fruit; cal presentar-lo amb cara neta al comprador que no trigarà a presentar-se. Les goles donen evidents proves de cansament i la cançó que havia començat amb tant d'abrivament a trenc d'alba, ara arriba a les darreres estrebades i el darrer remoreig es confon amb la llum vacil·lant, mentre, entaforats en un racó, pagès i comprador, acaben d'arrodonir el tracte. Demà les olives seran tirades a les boques esbatanades de les tremuges i lliscaran fins a la roda de pedra del molí que les esmicolarà sense misericòrdia, convertint-les en una pasta suau com el vellut; els esportins ploraran un suc olorós que serà la delícia dels llepafils.

Untareu d'or les pedres del moli
i cremarà vermell en llànties
vives el ble tot amarat d'aquell divi
oli ros, oli blanc que feu, olives.
Els vostre suc espès omple la pica
que té lluors daurades d'un espill
i es congela a l'hivern de mica en mica,
i llagrimeja al vidre del setrill.

Hi ha una manera de paladejar i assaborir l'oli d'olives en la seva puresa virginal sense necessitat d'emprar el setrill, estri imprescindible, sens dubte, per a dosificar un líquid a preu d'or, però inútil quan, en la febre de la collita, les piques rebenten de plenes i els cups estan embafats i no poden engolir ni mig quartà més. Però aquella manera d'apreciar la riquesa de la terra concentrada en un raig d'oli pur d'olives no ha pogut convèncer el gran públic; aquest s'ha entossudit a voler oblidar el color i el gust de l'oli i ha preferit que el color ros el convertissin en blanc i el gust llaminer de l'oli dolç i pastós el disfressessin en un oli neutre, que passa pel paladar com aigua, sense suc ni bruc. Solament els formats a pagès, dintre el clima d'un molí d'oli, en saben les primícies i com que l'oli d'olives és un producte essencial de la Mediterrània, des de les costes catalanes i italianes fins a Tunis i Grècia, la gent marinera ha pogut descobrir els seus secrets. La cosa comença dintre la dolça tebior del molí, enmig del brogit de les rodes de pedra aixafant les olives i quan les bombes de les premses hidràuliques esbufeguen aixecant el pistó. Llavors us sentiu arrabassat pel desig prosaic i absurd de menjar una llesca de pa sucat d'oli. Malgrat la modèstia de l'àpat aquest necessita una acurada preparació. Davant una llar - - «lo» fornal, en diuen a les Garrigues - - que alimenta un foc viu de rabassa, s'arrengleren unes llesques de pa de l'anomenat «pa petit de ronyó» que s'aguantaran damunt un tou de cendra. Quan les llesques de pa en tenen ben bé prou de l'escalfeïment, se les travessa amb un branquilló sec d'oliver i se les ofega sense pietat dintre la pica d'oli. Abans no s'haguessin aprofitat els corrents d'aigua de la conca del Noguera-Ribagorçana i, encaixonant-les no haguessin mogut unes turbines convertint-les en cavalls de força, ni a les Garrigues, ni a l'Urgell, ni a la Segarra ni al Segrià no existien les premses hidràuliques. Les rodes de pedra eren mogudes per unes mules, sofertes i calmoses, que regularment procedien de les fires de Barbastre o de Salars; no es cansaven de donar tombs i més tombs enganxades a l'eix de la mola. L'oli s'extreia per mitjà de les premses de viga. Dues vigues molt gruixudes de vuit a deu metres de llargària, una damunt de l'altra, posades horitzontalment i separades per un espai suficient que permetia, en un extrem, anar amuntegant els esportins carregats de pasta i l'altre moure una espècie de torn de quatre braços on materialment s'enganxaven quatre homenassos; alguns d'ells eren immigrants de temporada procedents de la ribera del Cinca i donaven

tombs i més tombs apretant els esportins en una feina de forçats. Les premses de viga foren desplaçades per les premses de racó; al començament, eren mogudes a mà fins que un enginyós engranatge, un embarrat i una politxa, carregaven el mort a la soferta mula que no es podia imaginar fins on arribava la malícia de l'home per a anar tirant amb l'esquena dreta. La instal·lació de les primeres calderes de vapor i l'electrificació portaren les primeres premses hidràuliques i si bé el corrent immigratori de temporada seguia latent des de la ribera del Cinca, hom ja es podia ben bé passar dels homenassos que costaven un ull de la cara de mantenir i aprofitar qualsevol oferiment. En comparació als temps de les premses de viga, allò era un joc de criatures. És clar que en patia un xic la bona qualitat del fruit, aquell fruit que donaven les olives de les Garrigues, collides el mes de novembre, quan encara no havien agafat el color morat de la maduresa i no tenien la pell arrugada pels primers freds, sinó que mantenien una pell tersa i lluenta i d'un color verdós; l'oli tenia un gust aspre en topar amb el paladar que s'anava afinant a mesura que es paladejava amb un cert respecte: el cèlebre oli fruitat de les Garrigues desconegut per la immensa majoria de mortals en la seva puresa verge. El pa amarat fins les entranyes amb aquest suc diví, prèviament amorosit d'un polsim de sal i una carícia d'all, era menjar de criatures escollides. Fins Júpiter, diuen, se'n sentia frisós...

Seguint els camins fressats per Joan Santamaria, sentim l'atracció de la terra: la prosa narrativa de l'escriptor lleidatà ens aboca a un món de poesia i de tendresa. El millor homenatge a la seva obra, ha estat, evidentment, la donació del «Premi Joan Santamaria», a Barcelona, que serà fallat el 26 de maig vinent, i al qual, segons ens diuen, han estat presentats molts treballs.

FRA VICENT FERRER
I EL COMPROMÍS DE CASP

Per Brauli SOLSONA

Quan fra Vicent Ferrer fou cridat a intervenir en el Compromís de Casp, on s'havia de buscar la difícil forma per a posar un terme al plet de la successió al tron de la Confederació, Castella acabava de passar per la minoria d'edat d'Enric *el Dolent*, que apenes atesa la seva edat viril demostrà mancar de les condicions necessàries per a empunyar el ceptre i que morí deixant un fill menor. Els grans del regne oferiren la corona a Ferran d'Antequera, però aquest prestà jurament a l'infant, Joan II, el seu cosí. Regnava a Aragó Martí *l'Humà*, l'únic fill del qual havia mort a Sardenya (a aquesta mort s'atribuïren calamitats com la pesta i el cisma). El vell rei, que es casà posteriorment amb Margarida de Prada, tenia interès perquè el succeís un fill natural del seu fill: Frederic. S'avivà una lluita d'ambicions, en la qual el comte d'Urgell reclamava ser el lloctinent general del Regne, condició que per cert li fou atorgada.

El rei caigué sobtadament malalt. De la pesta? Així es va creure. El malalt es retirà al monestir de Valldonzella, on acudí el 30 de maig del 1410 una ambaixada de les Corts, reunides a Barcelona, per preguntar-li a qui considerava indicat per a assumir la seva successió. L'ambaixada no aconseguí d'obtenir una resposta concreta. Al dia següent, es repetí l'escena. En cinc dues entrevistes el rei es limità a dir «Sí» quan li preguntaven si volia que el succeís qui de dret li pertocava, però no explicava el sen-

tit de la seva sibil·lina afirmació. Per tercera vegada es reprodui l'escena i sempre amb el mateix vague i desconcertant resultat.

El criteri de les Corts era de descartar el bastard. Però hom no avançava. Transcorregueren dos anys, sense eixir d'aquesta situació confusa. El rei volgué tenir una entrevista amb el seu nebot l'infant Ferran de Trastàmara, posat que era el seu parent més proper i no tenia successió directa. Ferran, que estava lluitant al front del seu exèrcit contra la plaça més forta dels moros, prengué Antequera i després anà a Saragossa on el rei s'havia traslladat. Després de l'entrevista, Ferran publicà un edicte en el qual declarava acceptar la successió de Martí, tot reservant-se d'escollir el moment. Tenia reserves sobre els seus drets al tron de Castella, raó per la qual s'havia inclinat davant del seu nebot. Quant als seus drets al tron d'Aragó estava convençut de tenir-los i per això es mostrava disposat a reivindicar-lo.

En morir Martí, no tots, ni de bon tros, compartiren el criteri de Ferran. D'altres pretendents al·legaren així mateix drets més o menys considerables. Eren: Joan, Comte de Prada; Alfons de Gandia; Frederic, conestable de Luna, fill natural del rei de Sicília; Lluís d'Anjou, duc de Calàbria; Ferran d'Antequera, i Jaume, comte d'Urgell. Descartats els altres, quedaren enfront Urgell i Antequera.

En les reunions de Casp fra Vicent tingué una intervenció decisiva. Fou ell qui redactà la històrica fórmula: «Jo, germà Vicent Ferrer, de l'ordre dels Predicadors, mestre en Sagrada Teologia, un dels jutges designats pels Parlaments, en mon saber i poder afirmo que en Parlament que són esmentats, els súbdits i els vassalls de la Corona d'Aragó deuen fidelitat al molt il·lustre i molt magnífic Senyor Ferran Infant de Castella, nebot del rei d'Aragó, Pere de feliç memòria, el qual fou pare del molt Honorable rei Martí, mort últimament, com essent el seu més proper parent, baró nascut en legítim matrimoni, i declaro que tots deuen, per deure estricte, considerar-lo com a vertader rei i senyor, segons Déu i ma consciència.» Fou aquesta la fórmula que prosperà, bé que amb certes reserves.

¿Què havia passat perquè fra Vicent, fent ús de la seva autoritat, inclinés la balança a favor de Ferran d'Antequera? Aquest és un dels diferents punts que no apareixen prou clars en la vida de l'apòstol. Com a valencià sembla que havia de mostrar preferència vers el comte d'Urgell i no per Ferran. Com fa remarcar Domènech i Montaner, Urgell era «de dinastia nacional i de línia reial» mentre que Antequera era de «línia femenina estrangera». És evident que veia en el castellà més bases fermes per a una futura unitat espanyola. Però ni que fos així, com a valencià i pensant en la unitat futura podia i devia preferir que aquesta tingués predominança llevantina en lloc de castellana. La història d'Espanya hauria seguit d'altres viaranys si en comptes de la predominança castellana, dura, fèrria, absorbent, de sentit imperialista, hagués tingut un esperit mediterrani, més liberal, més obert al món.

Aquest és un punt que es presta a discussió i que hom pot enfocar des de diferents angles. Fent lloc als partidaris de l'altra tesi, que li sigui permés a un valencià de manifestar que, al seu entendre, hi hagué error en l'actitud adoptada pel Mestre Vicent en el Compromís de Casp, com s'equivocà més tard en la qüestió del cisma. En un moment en què els Papes, que són infal·libles, s'erraven, com s'equivocaren els protagonistes del cisma, no és irreverent d'assenyalar l'opinió que fra Vicent errà. L'apòstol, tant en un cas com en l'altre, ho sacrificà tot a aconseguir la unitat: la d'Espanya i la de l'Església. Tampoc no l'acompanyà la sort en la qüestió de la unitat de l'Església, que arribà a tenir tres Papes en comptes d'un.

Quant a la unitat espanyola, de no haver-se decantat vers el predomini de Castella s'hauria pogut basar en una unió més àmplia i liberal en la qual la personalitat dels diferents pobles de la Península — i d'altres que per raons d'història, de llengua i d'afinitats ètniques, s'haurien pogut associar a la formació d'un gran nucli mediterrani —, hauria estat respectada i no absorbida per un d'ells. Així és com es deixaren enlaire problemes que encara perduren.

(De Vincle, *de París)*

CAPVESPRE DE CIUTAT

LA TARDA *mor lentament damunt del paisatge suburbial. Cases disperses, com una jugada de daus caiguts, façanes quadriculades i parets mitgeres de maons, amb la faixa blanca dels celoberts, les línies geomètriques de finestres de les fàbriques, i una vella casa rural amb teulades de vessants i galeria amb arcades. Solars sense edificar, murs de tanca i el retall verd de l'herba d'un prat. Colors primaris de litografia, afinats en tintes pàl·lides. Petites volves de núvols, que semblen les pinzellades inexpertes d'un dibuix infantil. Al lluny, d'una banda, el bar, d'un gris blavós, quiet, sense relleu, com un fons pintat; i de l'altra unes tanques de vegetació entre marges de terra, després d'un enfilall de cases de pessebre en un amfiteatre de petits turons, més enllà de la muntanya, i per damunt de la barreja confusa d'espontani i d'arbitrari, una llum fina i cansada.*

El capvespre pren, a poc a poc, tonalitats rogenques, violetes, agrisades. La màgia de la claror morent posa en les coses banals el prestigi de la llum. La resplendor darrera de la posta no arriba a daurar les fulles esgrogueïdes de la renglera d'arbres. De retorn del treball passen grups de gent dispersa, amb un caminar de resignació i de cansament, amb l'aire las i ritual de complidors d'un destí anònim. Les persones isolades són com un interrogant que no val la pena de voler desxifrar, vides recloses en elles mateixes, perdudes en la penombra. Una nena descalça corre i riu jugant amb una branca verda. Arriba de lluny, a intervals i mig esvaïda, la música d'una gramola. En les galeries d'un pis qualsevol voleia la bandera blanca de la roba estesa. El reflex d'uns vidres recull l'espurna fugissera d'un darrer raig de sol. Hi ha, en el cap-al-tard, una remor llunyana i un silenci pròxim.

Lentament, avança la nit. El passeig, amb els marges deserts, sembla isolat per dues rieres d'ombra. Enllà, una recta de guspires somortes, la urbanització incipient d'un carrer futur, cus el teló de la nit amb un repunt de filet d'or. Més lluny s'endevina la ciutat; un formigueig de llums entre clapes de negror, com un cel caigut de constel·lacions desfetes. Passa algun taxi apressat amagant al secret dels que porta. Es desdibuixa en la fosca una parella refugiada en un pedrís. La campana buida del cel recull el plany perdut d'una locomotriu llunyana. Martellegen el silenci les batallades d'un rellotge, i altres li responen en una curta polifonia de sons fugidors. La nit és d'un blau afinat i translúcid. Suspès damunt de l'horitzó, tremola un estel, petit i clar, com el brillant d'una promesa modesta. — CARLES PI-SUNYER.

INFORMACIÓ I COMENTARIS

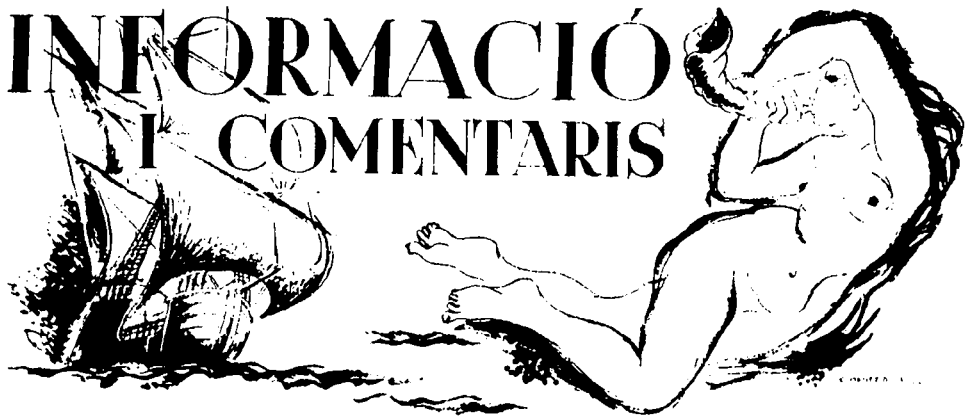

POESIA DE PERE QUART

Joan Oliver — Pere Quart en poesia — acaba de publicar un nou llibre de poemes, *Terra de naufragis* (Barcelona, Els llibres de l'Ossa Menor, 1956) ve avalat amb el premi *Ossa Menor 1955* que van discernir Carles Riba, Tomàs Garcés, Josep Janés, Albert Manent i Josep Pedreira, constituïts en jurat. Un pròleg de Joan Teixidor, encara, s'uneix en estudi a la lloança del guardó. Tanmateix, bastava el nom —o el fals nom— del poeta en la portada, perquè el lector llépol tingués la seguretat de trobar-se enfront d'una obra singular de qualitat i d'intenció. Pere Quart no és un poeta que, a hores d'ara, necessite el suport d'un premi acreditat per confirmar-se davant el públic: com en molts altres casos, el premi, en aquest, té més de reconeixement que de consagració. L'opus poètic d'Oliver, fins avui, el constituïen tres volums —*Les decapitacions, Bestiari* i *Saló de tardor*—, reunits fa uns pocs anys sota el títol general de *Poesia de Pere Quart*, i que, junt amb unes quantes peces teatrals i bon nombre de narracions en prosa, l'havien situat entre les figures més destacades de la literatura catalana contemporània. *Terra de naufragis*, precedit d'una labor tan notable, i creat en la maduresa vital del seu autor —Oliver nasqué a Sabadell el 1899—, ve a refermar-lo en el seu lloc, a afegir matisos inèdits a la seua poesia, i a brindar-nos lectura i reflexió d'amables consols literaris.

És freqüent que els crítics vacil·len, quan s'enfronten amb els versos d'Oliver, entre dues etiquetes absolutament contradictòries: sàtira i humorisme. Tractant-se de trobar una qualificació vàlida per a la tònica dominant en la seua obra, cap de les dues, al meu veure, no resulta tan exacta com caldria. No negaré que Pere Quart haja incidit més d'una vegada en l'humor o en la sàtira. Però el seu tremp personal, i la major part dels seus poemes, escapen a l'un i a l'altra. Oliver manca d'aquella ràbia moralitzant que hi ha en el fons de qualsevol escriptor satíric. La sàtira és, ja que no un gènere, sí un talent literari caracteritzat per la reprovació càustica del proïsme. La nostra literatura compta amb un tipus particularment representatiu d'aquesta espècie: el valencià quatrecentista Jaume Roig, remugador i purità. El satíric censura, i censura *des d'*unes conviccions, *des d'*un concepte segur del «deure ésser». En el pol oposat, l'humorista, tocat potser de tendresa, busca l'angle còmic de les coses, llur aspecte grotesc, però sense plantejar-se-les en llur arrel, quasi d'una manera gratuïta: l'humorista ve a ésser una mena de parnasià de la gràcia —el còmic pel còmic. Joan Oliver, en canvi, i a diferència de l'humorista, sí que s'encara amb el sentit últim del món; però a diferència del satíric, no ha arribat a una conclusió dogmàtica, a partir de la qual s'erigiria en dòmine. Un tel d'escepticisme fa que Pere Quart veja l'espectacle humà, i àdhuc l'espectacle de la natura *tout court*, en un perpetu estat d'incoherència, radicalment problemàtic. La seua actitud definitiva és la ironia: una cosa que, si no afirma *del tot*, tampoc no nega *del tot*.

Aqueix ardu malabarisme que exigeix o implica l'actitud irònica, Pere Quart l'identifica, doncs, en el món: el troba fet carn en el constant joc de contrastos que li presenta la vida. En ella descobreix, i d'ella reflecteix, no la cara somrient, sinó la cara *somrisible*, a vegades la cara irrisòria. Però sempre aquesta sorpresa poètica

té, com a punt de referència, la clara, adolorida visió de les grans qüestions essencials: precisament d'aquelles qüestions respecte de les quals Oliver, escèptic, no sap decidir-se. Per això *Terra de naufragis* —en bona part obedient a la trajectòria típica del poeta— admet sense violències una interpretació com la que Teixidor en dóna en el pròleg: una interpretació religiosa. Teixidor, que considera que la veritable condició humana consisteix a saber-se encara criatura, i per tant, dependent d'algú —d'Algú—, assenyala aquesta veta religiosa en les *Cinc nadales* del principi del llibre, puix que hi ha en elles un reencontre de la infància, «vial de salvació». No m'importa massa, ara, si Teixidor hi encerta o no —això, Oliver s'ho sabrà. Per al meu objecte, és suficient que unes tals insinuacions hagen estat possibles i justificades. Jo només pretenia de perfilar amb alguna precisió el fet, subjacent en la poesia de Pere Quart, d'una presència viva i aguda de la tragèdia de l'home. Aquesta tragèdia no existeix pràcticament per al satíric —posseïdor de la veritat— ni per a l'humorista —sovint simple profés en me'n-fotisme—: en Pere Quart bull, reticent, sota la superfície divertida i mordaç.

En *Terra de naufragis* predomina l'enginy desimbolt i patètic de *Les decapitacions*. Poemes com *Suïcidi en el pou*, *Noè* o *Interior*, tenen aquella força expressiva, tota arestes, eficaç per la seua mateixa nuesa, que distingia el Pere Quart inicial. Però també s'hi afegeix, en el llibre, escrits d'un lirisme acendrat, en els quals la vibració poètica no sorgeix d'una pugna d'aparences antagòniques, sinó d'un sol cabal d'ansietat, directe: *Un violí*, *Darreria*, *Elegia*, dignes germans d'un altre poema, més antic, bellíssim, que comença: «Infinita fortuna de la sang...» Amb tot, si alguns moments poguessen estimar-se com específics de *Terra de naufragis*, vull dir sense correspondència exacta en l'obra anterior de Joan Oliver, serien, al meu entendre, les *Cinc nadales* i *Ossada meva*. Sobretot, els poemes nadalencs: *Borrissol d'àngel*, *Pessebre crític*, *Complanta de Nadal*, *Ànima meva* i *Racconto*. El misteri d'un Infant redemptor inserit com a tema en una poesia com la de Pere Quart havia d'oferir-se en rica singularitat. Allò que tot nadal té d'il·lusió pueril perdura en el record o en l'enyorança, es mescla ací amb tot el que d'esperança inesgotable significa el missatge de Betlem. Oliver ho tracta intercalant-hi el contrast: la pau anunciada en la nit santa segueix brillant, com un projecte, enmig de l'odi permanent dels segles. El pastor del *Racconto* —que, a l'hora de Betlem, era un sagal i ara té mil nou-cents setanta anys— ho diu:

I seguiren els homes les guerres de costum,
però restà la fe petita
com un pessebre al passadís...

«No sé l'amor, vull creure, espero...», agrega en un altre poema. En realitat, el poeta somnia

G.I.G.S.A.

AUDITORS
COMPTADORS
PROMOTORS
I ORGANITZADORS
D'EMPRESES MERCANTILS
I INDUSTRIALS

•

Articulo 123 N.º 129 · Desps. 202-203-204
Tels. 36-71-56, 10-16-23 y 21-68-58
MEXIC 1, D. F.

FONDO DE CULTURA ECONOMICA DE MEXICO

Distribuïdors exclusius per al Brasil:

MESTRE JOU & Cº, LTD.

R. João Bricola, 24-23º S. PAULO
R. Senador Dantas, 76-2º RIO
R. Misericordia, 1-1º BAHIA

CONSTRUCCIONES

ROS

ARQUITECTURA

Projectes i edificacions urbanes

ARQS. A. PEYRÍ I A. GASSOL

Parque Melchor Ocampo, 40-1
Telèfon 36-17-65 - MÈXICO, D. F.

ELMON
S. A.

FABRICA D'ARTICLES DE CAUTXÚ

*

Calzada de Tlalpan, 911
Tels. 19-04-33 i 19-85-77
México 13, D. F.

en la seua innocència, en la innocència del món, en la mateixa innocència del nadó: no passa d'aquí, però aquí radica la substància anhelant, la humanitat profunda de l'escèptic, que ret tribut a la meravella impossible. I tot això, encara, ambientat —molt Pere Quart— en una atmosfera quotidiana, anacrònica, sense èmfasi, amb el somriure substituint la llàgrima probable . . . — JOAN FUSTER

EL «POEMA DE L'ASE», DE CARLES CARDÓ

En el conjunt de tota aportació poètica genial sempre hi ha un epicentre en el si del qual romanen, més o menys ocultes, totes les virtuts essencials que broten aïlladament tot al llarg de determinades composicions. Aquest punt culminant rares vegades és estrictament copsat, potser per la subtilesa que sol acompanyar les essències en tals circumstàncies, fins i tot al marge de la justa apreciació de l'autor. Hom no té sempre consciència de la transcendència d'allò que dóna, i, quan hom la voldrà abastar, en poques ocasions encertarà amb l'avaluació exacta. No és el mateix la creença que la certesa. Així resten ignorades o mal conegudes bellíssimes mostres de poesia, mentre que d'altres de menys significatives aconsegueixen un prestigi no sempre en consonància amb llur valor real.

La captació d'aquestes valors substancials de tot llegat poètic en una o diverses poesies constitueix, per tant, l'extrem més delicat de l'avaluació crítica, i únicament cal exposar-lo a la llum quan la certesa és tan absoluta com en aquest cas particular que avui ens permetem de considerar.

En l'entranya de la poesia de Carles Cardó, en la seva essència, o sia en l'hàlit sobrenatural que confereix categoria ideal al bastiment ideològic de la seva obra poètica, hi ha una sèrie de facetes, de prismes multicolors, els raigs dels quals conflueixen en un punt, aparentment després del conjunt, que apunta humil, quietament, entre l'enorme i alhora meravellosament assequible pregonesa de *Càntic Nou*. Ens referim al *Poema de l'Ase*.

Poques vegades, molt poques, una poesia enclou tanta profusió de gràcies i xamosies en íntima comunió amb una significació espiritual i artística tan gran. I tot això en una forma tan vistent, que la seva mateixa diafanitat la protegeix de les mirades que no penetren en la puresa de les formes absolutes.

En la poesia de Cardó el *Poema de l'Ase* ve a ésser allò que hom ha pretès que *La vaca cega* sigui en la de Maragall. Prescindint d'això i acceptant el que pot haver-hi de positiu en aquesta apreciació, afegirem que aquest ruquet abstracte que passa silenciosament per l'excelsa poesia del *Càntic nou* és compendi i xifra de

totes les belleses cabdals que s'hi assaboreixen. La seva imatge es destaca brillantment entre els cims d'aquest pensament privilegiat portant el «feix de glòria de les paraules principals» amb el gest elegant i sobri de la simplicitat, d'aquesta difícil i treballosa simplicitat tan esquiva a les consciències ofuscades o superficials.

En l'aspecte formal, el *Poema de l'Ase* és una successió d'imatges i de consideracions expressades amb un llenguatge nítid i pur, presidit per una manifesta complexitat de fons que ultrapassa la mera suggestió. Així la transcendència és palesa i no cal entreveure-la. El que és veritablement insòlit és que, materialitzada, encara acull un suggeriment altre que el comú. Podriem dir que és suggestió en un pla suprasensible ja en els àmbits inefables de les coses sobrenaturals.

Camines rumiant fora del temps
i això et dóna aquest aire pensívol de modèstia
que et guanya tots els cops; tu, noble bèstia,
bramant vers el teu cel, moll de tendressa, gems
extasiat i adolorit ensems.

Aquest caminar fora del temps, engendrador d'un aire absent de modèstia, amb la ment posada a l'altura, desestimant els embats limitats de la supèrbia, ¿no és ja, ell mateix, un avançament devers la meta ideal?

En la poesia la humilitat i el sant orgull rarament s'han agermanat amb el seny i la mesura que es reflecteixen en l'obra total de Carles Cardó. Més rarament, encara, ha estat llegut a cap poeta de poder oferir la condensació del seu miratge en una composició tan pregonament suau com la que enalteix d'autèntica reialesa de l'esperit en la imatge humil d'un ruquet de ressonància bíblica.

... però l'home sabent mai no ha comprès
el feix a què tan geni revincla i es recobra:
l'imponderable pes
de llum que duu l'ingenu mænyspreat;
ella t'acluca d'ulls i t'obre
els blancs camins de la simplicitat.

La qualitat excepcional d'aquesta poesia vibra en cadascun dels seus versos i àdhuc en la unitat de cada mot, de cada aguait de pensament, de cada fulgor adjectival. Del suport de la consideració moral sorgeix la flama esplendorosa de la pura presència poètica, amb la majestat i la senzilla naturalitat amb què es desclouen els pètals d'una flor. Sota la inspiració de la Llum, l'ànima abandonada del poeta s'obre naturalment i assoleix la plenitud de la forma i de la fragància.

No saben el que vals
els qui fan del teu nom proverbi de toixesa;
ells el sentit giren en fals,
dels mals fan béns, dels béns fan mals,
vici és vivor, virtut és niciesa.

PROPIETARIS:
A. BERTRAN S.
J. BORRAS G.

RESTAURANT
BELLINGHAUSEN

QUATRE ESPECIALITATS
DE LA CUINA CATALANA

- Botifarra catalana amb mongetes i escalivada.
- "Zarzuela" de mariscos.
- Paella valenciana.
- Pollastre amb samfaina.

Servei a domicili

Londres 95. - Tels. 14-18-70 i 35-75-61

MD

ARTICLES DE PUNT
Models exclusius per a senyora, nen i home
CREACIONES MAS DEOP, S. A.
*Av. Uruguay 86 * Tels. 21-17-35 i 12-03-13*
México, D. F.

SWEATERS
Condal

PUEBLA 384
Tel. 25-44-38

MEXICO, D. F.

Estel

FABRICA
DE ROBA INTERIOR
PER A SENYORA

Av. República Argentina, 76 - B
Tel. 39-04-92 - MEXICO, D. F.

Tu com un feix de glòria tragines la puresa
de les paraules principals.

Cal deturar-se en els mots subratllats: són potser dos moments suprems de la poesia catalana. La claredat que la Llum aporta a la recta discriminació entre el bé i el mal està centrada en aquest aparellat incomparable, que és la síntesi de la totalitat d'una obra i de l'esforç de tota una vida.

Tu com un feix de glòria tragines la puresa
de les paraules principals.

Ja no és possible de partionar el fons de la forma: per la màgia d'aquest adjectiu ambdós s'han difuït en una conflagració de poesia pura.

En la litúrgia de la santa Missa hi ha un moment en què el celebrant, alhora que encensa l'altar, murmura unes paraules mai no prou meditades:

«Pugi a Vós, Senyor, la meva pregària com l'encens a la vostra presència, i les meves mans s'alcin a Vós com el sacrifici vesperal. Poseu guarda, Senyor, a la meva boca i discreció als meus llavis, i no es decanti el meu cor a paraules de falsia en cerca d'excusa als meus pecats.»

La lectura o el record d'aquells dos versos, la d'aquesta meravella de poesia que s'exhala de les frases litúrgiques desvetlla en l'ànim l'evocació d'un mateix anhel, d'una mateixa legítima ansietat.

Tanmateix, la musa límpida i pura de Cardó encara va més enllà en el seu recorregut ideal. L'ostentació inconscient de llum i de veritat encara abastarà cims més elevats de la mà de l'ànima sotmesa al seu Senyor. I així, en la darrera estrofa de la composició fixarà la impalpable essència del bell aparellat en la seva veritable imatge i en el seu definitiu contorn:

Oh sol de la gràcia, decor de la pobresa,
Ase elegant, no estinguis trist,
que et diuen gloriós els qui t'han vist
portant amb bíblica fermesa
el pes de Jesucrist!

«El pes de Jesucrist ...Tu com un feix de glòria tragines la puresa de les paraules principals...»

La grandiositat parla per ella mateixa. Nosaltres només hem volgut fer constar ací l'instant sublim que ens ofereix una composició aparentment trivial en l'ingent quadre poètic ofrenat per una personalitat d'excepció: un instant amb el sabor perenne i immutable d'un pressentiment d'eternitat.

I afegir, en un pla més personal, que el record d'aquest dens càntic de Carles Cardó ja sempre més se'ns apareixerà suaument bressolat pel petit trot humil del qui mereixé de portar la Vida damunt la seva gràcil figura, guarnida amb els nobles arreus de la simplicitat. — MARIA-DOLORS RAICH.

LLIBRES I LECTORS

No tenim a la mà les dades que puguin dir-nos els milers de catalans residents en aquest Continent perquè la idea de fer un cens mai no ha passat de ser una bona intenció. El fet que existeixi més de mitja dotzena de persones que han tingut cura d'anar amuntegant noms i fitxes, no pot tenir més que una transcendència limitada als beneficis que es vulgui treure d'aqueix fitxer, però un treball sistemàtic de centralització de noms i classificació per professions o activitats en cada país —que seria el que caldria portar a cap i el qual es pogués consultar en qualsevol moment— no crec que s'hagi intentat mai. Comprenem les enormes dificultats de l'empresa que necessitaria, per al seu complet èxit, els recursos no pas d'una entitat sinó d'una federació d'entitats que cadascuna aportés el seu ajut material per mitjà d'una quantitat que podria ser insignificant si tothom, és a dir, si totes les entitats existents hi contribuïssin. No cal que insistim molt perquè es comprengui la importància que tindria, tant en l'aspecte cultural com en el polític, l'organització d'aqueix servei demogràfic. Ens queixem amb sobrada raó de la poca extensió que té l'àrea dels lectors del llibre català a aquest Continent i del nombre esquifit de subscriptors amb què compten les poques revistes catalanes existents. Aquesta situació que s'ha fet palesa en comentaris apareguts en algunes publicacions els directors de les quals s'han preocupat en cercar un remei a tanta indiferència, ha tingut ressò al Principat entre gent de l'ofici. «He llegit diverses vegades —escriu un entusiasta editor barceloní— encertats planys per la nul·la ajuda que els exiliats (podríem afegir «i els antics residents») donen a les publicacions catalanes. Sembla que són molt pocs els que s'adonen que, ara com ara, el llibre català és l'única eina que treballa fort i amb fruit per la catalanització del país. Tenir més subscriptors a Andorra que a tot Amèrica (es refereix a la col·lecció que edita) ens produeix un efecte tan grotesc com lamentable. De fet aquesta actitud dels exiliats envers el llibre català és fa més palesa cada dia. No per empitjorament d'aquí, sinó per progrés d'ací. La contribució de tota la massa d'exiliats ha estat sempre petita, en aquest sentit. Però ara ja esdevé, per proporció, literalment microscòpica. Per a una col·lecció realment difosa, tot el món dels exiliats absorbeix la mateixa quantitat de llibres que qualsevol vila de 12.000 habitants, ben treballada, en el nostre país. Realment això resulta molt fort, però és així. Per raons que ens expliquem no sembla pas que a fora de Catalunya s'hagi copsat la gran revolució que produeix el llibre català des de fa poc més d'un any (en realitat, un gran nombre d'intel·lectuals d'ací també ho ignoren). Resulta encoratjador veure que més de la meitat dels nostres subscriptors són gent de postguerra, alguns d'ells jovenissims. Els joves costen de guanyar, però els guanyem. Calia

Casa Turu, S.A.

Av. Cuauhtémoc 747
Lucerna 5
MEXICO, D. F.

Si el vostre problema és de cristalls, nosaltres us el resoldrem

- **Des del 1932 instal·lem cristalls de tota mena a cotxes de totes les marques.**
- **La nostra experiència ens recomana.**

El paper utilitzat
per aquesta revista
és adquirit a

PAPEL-MEX, S. A.

Ayuntamiento N.° 112
MEXICO, D. F.

CORTESIA
del
RESTAURANT

ambassadeurs

Paseo Reforma, 12
MEXICO, D. F.

EDITORIAL FOURNIER, S. A.

Arquitectura, 29 - Telèfon 28-03-64
Copilco-Universidad, México, D. F.

EDICIONS
CATÀLEGS
REVISTES
i
TOTA MENA D'IMPRESOS

fer-ho. Una vegada s'acostumen a llegir en català, la cosa ja comença a marxar per ella mateixa». — SÍRIUS

(*De* Ressorgiment, *de Buenos Aires*)

RECENSIONS

Catalunya en la Corona d'Aragó, *per* VICENÇ RIERA LLORCA. *Introducció de* F. FARRERAS DURAN. *Monografies Bages. Edicions Catalanes de Mèxic, 1955.*

Monografies Bages de Mèxic, que es publiquen sota la direcció de Francesc Farreran Duran, han llançat un nou volum: *Catalunya en la Corona d'Aragó,* per Vicenç Riera Llorca. Aquesta obra, que guanyà el premi Jaume Serra Hunter als Jocs Florals de San José de Costa Rica, té un marcat caràcter didàctic i es dirigeix, particularment, a la joventut catalana que s'està formant catalanescament a la diàspora. Molts d'aquests joves, que no coneixen la seva pàtria, puix que van sortir-ne en edat molt tendra o han nascut a l'exterior, posseeixen una consciència tan profundament catalana, que la seva sola presència és cosa de meravella i de reconfortament. Col·lectivament, ben poc s'ha fet per a guanyar-los, i el treball d'agrupar-se i d'estudiar les coses de Catalunya — almenys a Mèxic i a l'Argentina — es deu a la seva pròpia iniciativa. L'heretatge de la catalanitat els ha estat transmès dintre de les seves respectives llars, espontàniament, puix que, fent rares excepcions, les famílies catalanes han seguit vivint a l'emigració com ho haurien fet en una vila catalana. Els transplantats pertanyien a unes generacions que ja posseïen una sòlida consciència nacional, i allà on arrelaren, els seus fruits han estat catalans.

Dintre d'aquest corrent, Vicenç Riera Llorca dedica la seva monografia a la seva filla Diana «i a tots els catalans, avui joves, de la seva generació.» De la seva llar, salta, cosa que amb anterioritat ja havia fet amb uns cursos de llengua catalana, a la col·lectivitat jovenívola com si fos una prolongació de la seva missió inicial. Així, doncs, l'objectiu del treball que estem comentant és clar: consisteix d'explicar-los, resumidament, el període més brillant de la història medieval de Catalunya. En aquest pla, Vicenç Riera Llorca ha reeixit plenament; l'exposició és sistemàtica, concisa, clara i graciosa. El més refractari a la història és impulsat a llegir-lo del principi a la fi, d'una tirada. Però aquest no és pas tot el seu mèrit. Malgrat que en la monografia es cenyeix a condensar un capítol de la història força estudiat i divulgat, ho fa amb un criteri que no és pas el de la majoria dels historiadors catalans contemporanis. Reflecteix una visió de Catalunya, del seu passat i del seu de-

venir, en la perspectiva distant que ens hem acostumat a veure-la des de l'exterior. D'aquesta miranda, l'enfarfec dels detallismes localistes és perd en les grans línies que constitueixen els veritables valors polítics de la nostra història.

La unió del comtat de Barcelona i del reialme d'Aragó, a través del vincle de la Corona, va ser determinada per unes constants geogràfico-econòmiques: el sistema hidrogràfic de l'Ebre que arrossega Aragó vers el Principat i el Mediterrani; la plana lleidetana i l'aragonesa que es complementen; i, econòmicament, sobretot a present, la concentració industrial catalana que troba una compensació en les reserves agro-pecuàries del país veí. Davant d'aquesta constant, ¿què poden representar els antagonismes de tipus feudal o senyorial, les rivalitats entre ciutats i altres ressentiments, propis dels temps passats? Amb això no volem pas dir que no s'hagin d'historiar, però circumscrivint-los dintre el temps i el medi, sense donar-los una projecció històrica que no tenen, puix que els seus fautors han desaparegut. D'aquí l'extremada discreció, que remarca Farreras Duran en el pròleg, amb què Vicenç Riera Llorca tracta la convivència de Catalunya en la Corona d'Aragó.

El nom de la Corona va ser determinat pel concepte jeràrquic medieval. Un rei era més que un comte. I aquella va prendre el nom d'Aragó perquè era el d'un reialme. La gent del comtat ni ho va discutir ni se'n va sentir gens ofesa. I el nom de Corona d'Aragó — la qual cal no confondre amb el reialme, el tot amb la part —, es va universalitzar i ha esdevingut històric. En veritat és mesquí disputar als aragonesos aquest honor, el qual els correspon de tota llei. Quan s'ha intentat substituir la denominació històrica per la de Confederació catalano-aragonesa, això ha resultat tortuós, puix que aquesta no es va tractar mai; la Corona era el nexe de la coexistència. D'admetre's, no solament quedaria falsejat el sistema, sinó que es desnaturalitzaria, per una petita vanitat, el geni juscontitucionalista catalano-aragonès i la seva història. I aquest és un veritable valor que avui, com remarca Vicenç Riera Llorca, se'ns ofereix com un llunyà antecedent de l'actual gran realització de la Commonwealth britànica, assolida per altres camins i experiències, però coincident. L'època que s'estudia, l'única esplendorosa en el pretèrit de la nacionalitat catalana — el Principat, València, les Balears i Pitiuses —, es produeix dintre de la Corona d'Aragó. Indiscutiblement, això no es va pas produir per atzar, sinó per una comuna conjugació d'esforços i aportacions. La qual cosa pesa més en la balança que tots els antagonismes i discòrdies que es puguin exhibir. Sense la coexistència, no hi hauria hagut ni grandesa per Catalunya ni per Aragó. Aquesta es produeix, inseparablement, dintre d'un tot. El sol títol de la monografia, doncs, ja és un encert: *Catalunya en la Corona d'Aragó*. No ho és menys la decisió recomanable que ha tingut l'amic, d'unificar els ordinals dels monar-

La Optica López

TELÈFON 10-00-63
LOPEZ, 157-D
MEXICO, D. F.

* *Atenció especial a les receptes dels oculistes.*
* *Ulleres i cristalls de totes classes*
* *Puntualitat, exactitud, economia*

El Gallo Mexicano
S. A. de C. V.
Ribera de San Cosme 60 - MEXICO, D. F.
Cable: ANHELO - Tels. 35-63-79 i 16-12-23

MAGATZEM DE TEIXITS
I ROBA EN GENERAL

RETALLS DE TOTES MENES A DOJO
I SEMPRE A MENYS DEL COST

ques, puix que resulta un veritable galimatias, dintre la història indestriable de la Corona —exceptuats els monarques privatius de Mallorca—, conservar les distincions grates als nostres antecessors regionalistes, verbigràcia: Pere Ier de Catalunya i II d'Aragó; Pere IIon. de Catalunya, IIIer. d'Aragó i Ier. de València; Pere IIIer. de Catalunya, IVart. d'Aragó, IIon. de València i Ier. de Mallorca, etc. Un veritable trencacolls.

La història s'ha d'escriure tal com és, no com ens faria goig que fos. La nostra, que, com la dels altres pobles, no té res de comú amb la lògica, és una bella història, quasi un llibre de cavalleria. La podem llegir amb unció, però no com una obra closa, i aquest és un gran esperançament. Els capítols que vénen hem de fer que siguin millors que els que s'han escrit. Per la qual raó podem ser justos i atorgar, sense reticències, com Vicenç Riera Llorca, a cadascú el que li pertany del passat. — A. T. N.

Primers escrits *(Obres completes, I)* *i* ***Aigua salada*** *(Obres completes, II)* *per* JOSEP PLA. *Biblioteca Selecta, 201 i 205. Editorial Selecta, Barcelona, 1956.*

No hi ha dubte que, avui, Josep Pla és un dels escriptors més llegits del país —o el més llegit. Una simple llista de títols i edicions, només dels últims anys, revela ben clarament que la seua àmplia labor literària —llibres de viatges, assaigs, biografies, contes, novel·les— disposa de l'assistència fidel del gros públic: el fet que ara haja començat la publicació de les seues *Obres completes* —*Primers escrits* i *Aigua salada* (Editorial Selecta, Barcelona, 1956) en són els volums inicials— ho corrobora en un sentit de major intensitat. El fenomen, per tan excepcional, mereixeria una anàlisi atenta. En les lletres de qualsevol part del món actual, l'existència d'un escriptor respectat alhora per la majoria anònima i pels pocs solvents, és una cosa tan rara, que únicament s'explica per una mena de genial —o d'enginyosa— anormalitat estètica en aquell en qui concorren unes tals circumstàncies.

I dic «anormalitat», pensant que, com a regla general, la literatura del nostre temps va buscant formes, tema i preocupacions en un nivell humà cada vegada més retret i especialitzat. L'escriptor tendeix a construir la seua obra sense concedir massa atenció als seus probables lectors —al lector corrent, que és una vella institució romàntica—: si més no, els exigeix que el seguesquen al seu reducte personal, a la zona on ell vol situar-se. Fins a tal punt és això cert, que hem convingut, sense gaire escrúpol, a considerar el minoritarisme com un senyal irrefutable de qualitat literària. I tanmateix, el cas de Pla, com el d'altres literats de la seua índole, s'erigeix en contradicció amb aquesta manera establida de veure i de fer la literatura. La seua singularitat resulta tant més sorprenent, quant no és possible negar-li, en nom de cap ortodòxia estètica —remarque: estètica—, categoria de tremp i d'altura.

Ja en el pròleg d'una de les seues novel·les recents —no recorde si *El carrer estret* o *Nocturn de primavera*— Josep Pla confessava la seua adhesió a la fórmula típica del realisme vuitcentista: com Stendhal, feia seua la frase de Saint-Real, «la novel·la és un espill passejat per un camí». Però molt abans, en 1925, quan presentava les seues *Coses vistes* —en la nova edició convertides en *Primers escrits* —, Pla generalitzava aquest il·lustre principi literari aplicant-lo a un gènere —la mateixa designació del qual, «coses vistes», sembla bastant significativa— marginal a la novel·la: «només és acceptada com a veritable», deia, «aquella literatura que parteix del real i en cerca l'emoció entranyable». Amb això, Pla es col·loca en la prolongació precisament de l'escola literària que per primera —i potser per única— vegada aconsegueix compaginar els interessos estètics i l'atracció de la massa lectora. A l'igual que els gloriosos noms del XIX, però —és clar!— en una altra escala, Pla obté el seu propòsit.

En el fons, per a ell, escriure és descriure. Paisatges, tipus, escenes i sensacions que creuaren per la seua vida, han quedat fixats en pàgines d'irrecusable gràcia. Els seus anys d'estudiant universitari, en *Primers escrits*, i els seus vagabundeigs a la vora de la seua mar empordanesa, en *Aigua salada* —nova versió de *Bodegó*

Casa del Arte

LA CASA ON L'ARTISTA
TROBA TOT EL QUE
NECESSITA

Els marcs de més originalitat

Tel. 18-36-20 * Av. Independencia 101-C

MEXICO, D. F.

amb peixos - -, constitueixen un exemple deliciós de la destresa narrativa i descriptiva de Pla. Així atén a l'anècdota d'un professor pintoresc com a contar-nos els orígens de *La Ben Plantada* de Xènius, a l'aventura marinera tant com als secrets d'una gastronomia primària i al·lucinant: la seua curiositat és voraç, humanissima, generosa. I més encara que això: els sentits de Pla són aguts, a l'aguait sempre d'un matís de color, d'un perfum o d'un gust particular, llèpol com a bon mediterrani de les coses moridores, i la seua literatura és una contínua festa sensual.

Per aquesta fidelitat al real, al costat tangible i viu del món, Pla és, com tots els grans realistes, un escriptor predestinat a llarga audiència. Però també, com en qualsevol altre escriptor-artista, tal fidelitat és en ell quelcom de molt relatiu: l'operació de l'escriptor consisteix, de tota manera, en una «conversió» de la matèria bruta de la vida en estricta matèria literària. Pla sap el que es fa, quant a això. Un estudi de la seua tècnica de l'adjectivació, de les intencions amb què administra certs adverbis, ens mostraria fins on l'espill que l'escriptor pretén d'ésser és un espill intel·ligent. El bon escriptor realista és, efectivament, allò que de més semblant a un espill puga donar-se en un home: però un espill desfocat. Pla produeix aquest desfocament a base d'humor i, en ocasions, d'ironia. El resultat - llibres i èxit - és, ben sovint, insuperable. - J. F.

EDICIÓ D'HOMENATGE A LLUÍS NICOLAU D'OLWER

Tenim la satisfacció d'anunciar als nostres lectors que en una de les darreres reunions de l'Institut Català de Cultura de Mèxic fou pres l'acord de preparar un volum d'homenatge a l'eminent humanista Lluís Nicolau d'Olwer, membre de l'Institut d'Estudis Catalans, el qual des de l'exili ha continuat el seu erudit treball, en la nostra llengua, una bona part del qual roman encara inèdit.

Lluís Nicolau d'Olwer, que passà unes setmanes bastant delicat de salut, es troba feliçment restablert. PONT BLAU aprofita aquesta oportunitat per a comunicar-li la nostra cordial enhorabona.

ARTS PLÀSTIQUES

EL PINTOR MUÑOZ DEGRAÍN

Posseïa aquest pintor una força incontrolada que era impossible calcular per enlluernadora; s'incorporava a les ambicions europees i hi aportava un valerós i robust llast de sunyo esquerp.

Antoni Muñoz Degraín, pintor desigual però sempre en to major, necessitava en tot moment donar el do de pit, unes vegades davant el perill de turbulentes aigües, espesses d'inundació; altres, a l'entrada misteriosa d'assolellats refugis de pirates, o a plena nit, densa i ardent, de llegenda sense nom.

La seua tècnica és malgirbada i, a vegades, genial; les seues visions pictòriques tanquen l'amplitud de l'univers. Podrà convèncer-nos poques vegades, però, quan això succeix, és perquè arriba al més profund i ens embadaleix.

La paleta d'aquest pintor valencià era multicolor; les seues matisacions tanquen la sorpresa triomfant d'una aurora boreal sense conseqüències, en la línia d'horitzó de la qual es dibuixava sempre, per a ell, l'Arbre del Bé i del Mal.

Triomfador a Centre Europa i vores de l'Adriàtic, s'embriagava d'estels, de parcs llegendaris amb ombres amoroses de poemes heroics. Si retratava alguna dama vienesa o romana era una decepció, perquè la model, astorada, es veia en la tela tenyida de reflexos violetes sobre un fons verd canviant, pel qual vagaven grocs i blaus com libèl·lules d'inquietant origen.

Al panorama de la pintura ibèrica, amb ulls ben diferents, miraven també el paisatge en el qual respiraven Regoyos i Berruete. Els dos, i Muñoz Degraín, tenien una visió completament diferent de la crosta de la Terra, i els nervis sense comparació; el primer, amb una tècnica d'encantadora fragilitat, arribava a realitzar obres imbuïdes de concepcions plàstiques molt *à la page* impressionista amb densitat com provisional, els muntonets de color quasi pur de la qual es relacionen tan bé i amb tant de silenci que llurs harmonies amb sordina, tímides, honestes, són d'una gràcia commovedora.

Berruete és raonable. Tanca en la seua ponderació i tendra obra allò expressiu del sòl espanyol, però despullant-lo dels seus contrasts racials amansint-los amb dolçor; les seues possibilitats no li fallaven mai i la seua feliç seguretat creava un estil suau, molt ben timbrat l'accent plàstic i sentimental. En totes les seues teles hi ha una atmosfera uniforme i grata que entela de blau arbres, cases, muntanyes... Un baf cristal·lí, d'aparent intranscendència, que adapta, com carícia, a cada lloc d'Ibèria escollit per ell.

Nasqué Antoni Muñoz Degraín a València el 1841. A l'època dels seus triomfs, aproximadament cap a primeries del segle, a París, Alberto de la Gandara, espanyol, pintava els retrats de Lina Cavalieri, Eva Lavalière i tantes altres beutats famoses i, en morir l'artista valencià el 1924, a Anglaterra —monotonia verda i boires— triomfava plenament entre el gran públic un paisatgista: Moffat Liner; a Itàlia eren Italico Brass, Vettore Zanetti, Beppe Ciardi; i a Vilanova i la Geltrú hi havia un gran paisatgista, però de cos sencer com es diu correntment, pintor cabal injustament oblidat entre nosaltres amb inconscient rapidesa, com tants altres apressats oblits. Perquè Joaquim Mir, el de la primera i última època, és un dels més grans pintors d'Europa, quelcom de Muñoz Degraín però, si bé menys ambiciós de grandiloqüències, la seua retina era més genial davant de la naturalesa i la seua paleta estava prompta a la investigació i la recerca més feroç; era un tremend sensorial que caminava per la vida endinsant-se virilment per les embullades verdors dels horts d'ermites abandonades; vorejant descalç el fistó de les ones a les platges mediterrànies, o captant els rojos del ponent sota els núvols viatgers que deixen parracs malva sobre el cel de llànguids llampeguejos...

Ara mor Utrillo; sempre, fins a l'últim moment, els seus marxants, crítics i públic incondicional han tingut, cremant, junt a ell, la flama justa i llesta on consumien l'encens que els alimentava a ells i empentava els pintor a repetir-se fins al martiri. A través del fum es feia, no obstant, justícia fins a la seua mort; però això ha succeït a França.

Quan moria Antoni Muñoz Degraín, Maurici Utrillo, el *fauve* literari i sentimental, estava escalant l'espinosa situació del reconeixement absolut, que aniria ben prompte arruinant a poc a poc entre got i got de vi borratxer. Però era a l'intermedi feliç i lluminós entre les dues guerres mundials, quan l'home encara podia tenir confiança en ell mateix i, fins un poc, en els altres. — PERE DE VALÈNCIA

ES LA CIUTAT DE BARCELONA ***la que pot ostentar amb orgull el títol d'haver estat el bressol de la primera regulació orgànica de les assegurances. Precedent immediat de la primera Ordenança formal de 1435 són els capítols de les Corts convocades a Tortosa el 19 de desembre del 1412 pel rei Ferran, prorrogades per al 15 de desembre del mateix any a la ciutat de Barcelona, en les quals s'estableix i regula minuciosament l'assegurança contra la fugida d'esclaus que fou implantada per la Generalitat el 29 de juny del 1421.***

CARTES DELS PAÏSOS DE LLENGUA CATALANA

DE BARCELONA

LES POSSIBILITATS DEL PÚBLIC DE LECTORS

Sovint, sentim parlar de com són limitades les possibilitats de tiratge dels llibres catalans. No cal insistir en les raons que, en bona part, les produeixen, circumstancials — inexistència d'una premsa que les anunciï i les comenti — o més permanents — nivell d'instrucció i del costum de llegir — i hem hagut d'assenyalar que, així i tot, la proporció no ens és pas desfavorable enfront d'altres llengües parlades per molta més gent. Però això no exclou que, de tant en tant, algun fet no ens faci veure fins on podríem arribar i com és evident que el límit de les possibilitats dels tiratges és molt lluny d'ésser aconseguit. No hem d'oblidar que el Patufet *tirava més de cinquanta mil exemplars efectius, i que de la traducció de* Crim i càstig, *publicada en la* Proa, *se'n van vendre set mil en un any. I no hem d'oblidar tampoc — i ho tenim menys present — que de l'edició popular dels evangelis publicada pel Foment de Pietat se'n van vendre prop de cent cinquanta mil exemplars en no gaires anys.*

Ara ha passat una cosa que ens torna a fer veure aquestes possibilitats. La renovació de la litúrgia per a la Setmana Santa ha estat acollida amb molt interès, i els monjos de Montserrat han llançat un bell volum que la conté en català. Relligat — i al preu de vint-i-dues pessetes — del qual, convençuts d'ésser optimistes, han fet un tiratge de quinze mil exemplars. Doncs bé, tot ha estat sortir i quedar exhaurit. Tant a Barcelona com a totes les poblacions de Catalunya la demanda ha quedat insatisfeta. I els llibreters amb qui n'hem parlat opinen que hauria estat possible, sense cap esforç, vendre'n en dues setmanes fins a la ratlla de cinquanta mil exemplars.

Això no vol dir, és clar, que una novel·la — i encara menys un llibre de poemes o d'assaigs — puguin aspirar a xifres com aquestes. La igualtat no seria normal enlloc del món, i menys encara en un país on la litúrgia és autènticament viscuda. Però vol dir que hi ha, actualment, cinquanta mil persones en situació de comprar un llibre així, en català. I això indica fins a quin punt podem confiar, per poc que les coses es normalitzin, a aconseguir tiratges brillantíssims, i remuneradors. — M. S.

DE CASTELLÓ DE LA PLANA

MADALENA, FESTA PLENA

Hem aprofitat les festes de la Magdalena — la Madalena *popular per venir a Castelló de la Plana. La ciutat celebrava, aquest any a principis de març, la commemoració del seu trasllat al bell mig del pla: segons diuen, els castellonencs d'un obscur moment medieval decidiren abandonar el lloc que primitivament poblaven, al cim d'un turó pròxim, i van instal·lar-se en la terra feraç i baixa dels voltants. Ara, quan se n'escau el suposat aniversari, una multitud entre divertida i seriosa fa el camí en sentit invers, de la ciutat a la muntanyeta, on hi ha una ermita gairebé troglodítica dedicada a la santa penitent. De bon matí ix de Castelló la comitiva oficial i el poble que l'acompanya, a peu, cada vet amb una canya a la mà; a l'ermita fan missa major, la gent esmorza i dina sota les garroferes immediates, i, en fosquejar, retorna tothom a la ciutat en processó, recordant així l'èxode en massa dels avantpassats. Castelló de la Plana conserva, a pesar de la seua condició de capital de província, un encantador aire rural, una forta personalitat, que la mica de burocràcia que suporta no arriba a desnaturalitzar. Potser en això es diferencia radicalment de l'altra capital valenciana, la del Sud, Alacant, més artificiosa i per tant mancada de vida espontània o, almenys, propensa a desvirtuacions incorregibles.*

Mobles
CATALONIA
Av. Insurgentes, 368 • MEXICO, D. F.

aquest anunci ja ens resulta petit

Ara hem ampliat les nostres activitats amb

REFRIGERADORS
ESTUFES
RENTADORES
CONGELADORS, etc.

de la prestigiosa fàbrica

Industria Eléctrica de México
(*Westinghouse*)

Enguany hi havia motius perquè l'eufòria dels castellonencs tingués una moderació, i fins i tot una minva, considerables. El mes de febrer ha estat una permanent catàstrofe meteorològica. Uns freds extremosos han fet malbé plantes i collites al llarg de tot el País Valencià, i, com és lògic en aquesta època de l'any, la taronja, culminant en l'explotació i en l'exportació, n'ha resultat la part més perjudicada. Algú em deia que, només en la província de Castelló, els danys podrien calcular-se en vora mil milions de pessetes, i concretament el terme de la ciutat n'ha sofert per valor d'uns cent-cuitanta. No sé si aquestes xifres són exactes, però l'espectacle dels arbres gelats, des de Molvedre a Castelló, era impressionant. Tanmateix, les festes de la Madalena no se n'han ressentit molt. Així ho asseguren els qui les han vistes d'altres vegades. L'animació era intensa i el bon humor general. Un detall, amb tot, hi posava la nota de simptoma desolador: l'absència de flors. La pompa vegetal tan característica en les festivitats valencianes, venia suplantada per la tristesa del paper pintat.

Nosaltres hem tingut a la Madalena per veure Castelló en la seua joia a penes torbada. Però també a unir-nos a un acte que s'hi inseria amb significacions particularment interessants. El Diccionari Català-Valencià-Balear, *fundat per mossèn Mª Alcover i continuat per Francesc de Borja Moll, duia, des de Mallorca, la seua exposició ambulant i l'exhibia als valencians de Castelló. Com fa uns anys a València, el* Diccionari *ens ha presentat una sèrie de gràfics, estadístiques i publicacions relacionats amb la llengua catalana, i una mostra eficaç de la labor que té realitzada en la col·lecta i ordenació del nostre lèxic. L'exposició s'ha instal·lat als baixos de la Caixa d'Estalvis de Castelló, un local ample i cèntric, i la seua coincidència amb les festes contribueix força que siga visitada per una enorme quantitat de forasters, procedents de totes les comarques del nord del País Valencià. Els treballs i sacrificis que la preparació i el muntatge ha comportat, han d'agrair-se a la desinteressada gestió d'un il·lustre patrici castellonenc i dels seus col·laboradors més acostats. L'èxit de l'exposició del* Diccionari *a Castelló de la Plana és una de les satisfaccions més profundes que ells i nosaltres, hem pogut tenir en terres valencianes de molt de temps ençà.*

La inauguració, en la tarda del dia 3, ha revestit una noble solemnitat. La presidien, amb l'alcalde de la ciutat, representacions del Secretariat del Diccionari *a Castelló de la Plana, a Barcelona i a València, el senyor Francesc de Borja Moll i distingides personalitats castellonenques. L'assistència de públic superava totes les previsions. El senyor Vañó, del Secretariat de València, oferí l'exposició i en destacà la transcendència, i el senyor Blasi, del Secretariat de Barcelona, va expressar l'adhesió catalana estricta a la festa d'unitat cultural que s'estava celebrant. Moll, que parlà tot seguit, va recordar les seues visites a la comarca de la Plana, en la tasca de repiega de material per al* Diccionari, *i la col·laboració que tres destacats castellonencs —Gaetà Huguet, pare, Josep Pasqual Tirado i Salvador Guinot, tots tres ja traspassats— van prestar a l'obra de mossèn Alcover. Moll es referí, encara, als propòsits i a les característiques tècniques del* Diccionari. *Tancà l'acte l'alcalde de Castelló, senyor Ferrer, el qual va agrair en nom de la ciutat la presència de l'exposició i féu un esment emocionat als tradicionals vincles de llengua, d'història i de cultura que lliguen el Principat, les Illes i el País Valencià. Tots els oradors van parlar en català i van ésser ovacionats i felicitats.*

L'Exposició seguirà oberta durant una setmana. Hi ha anunciades dues conferències: una, del senyor Angel Sánchez Gozalbo —de la Societat Castellonenca de Cultura, investigador de la nostra història artística medieval—, i l'altra, de Manuel Sanchis Guarner, La Madalena *de 1956, que ens ha brindat l'espectacle del seu* Pregó *cavalcada folklòrica d'una gran riquesa i d'evident autenticitat —i de la processó de les Gaiates, ha tingut, doncs, un número alhora emotiu i civil en augment del seu programa. Els qui hem pogut associar-nos-hi en serbarem un bell record. La capital de la Plana posseeix ben viu el sentiment de les pròpies arrels, i els qui hi venim de tots els indrets dels Països Catalans i ho estem presenciant, ens n'endurem, també, una lliçó commovedora: la de l'esperança sempre renaixent.* J. F.

GALERIES TUSÓ

- PER REGAL TENIM GRAVATS DEL SEGLE XVIII I CONTEMPORANIS
- MARCS A LA MIDA PER A PINTURES MODERNES I ANTIGUES
- MOBLES I DECORACIÓ

Tel. 35-40-20

Génova, Nº 34 - MEXICO 6, D. F.

CATALUNYA: EL QUE ES I EL QUE HA ESTAT

El dia 8 de març va iniciar-se, a l'Orfeó Català, el curs de conferències que, sobre la història i característiques del Països de Llengua Catalana, ha organitzat la Joventut de l'Orfeó Català. El curs ha desvetllat un interès extraordinari entre els catalans de Mèxic i a cada conferència la sala d'actes de la societat s'ha omplert d'un públic que segueix regularment el curs, inaugurat pel doctor Pere Bosch Gimpera, rector de la Universitat de Barcelona, parlant d'*Espanya, una unitat difícil de gestar*.

En una síntesi històrica dels diversos pobles de la península i de les aspiracions nacionals de cada un d'ells, el conferenciant demostrà la dificultat d'una entesa entre aquests pobles, unes vegades, quasi sempre, per diferències entre els seus governants o precisament per enteses d'aquests sense tenir en compte per a res els seus respectius governats. Actualment, aquesta situació històrica ha portat certes desconfiances entre les diverses nacionalitats de la península: desconfiances sorgides de la poca coneixença que els governants, estrangers en molt bona part o amb interessos en altres nacions, tenien del poble que governaven o de l'esperit de conquesta gairebé connatural en ells.

El 15 de març, el professor Manuel Galés donà la segona lliçó del curs: *Geografia dels Països de Llengua Catalana*. Remarcà el motius que formaren les fronteres dels Països de Llengua Catalana, tots de caràcter geogràfic o imposats per aquest. Els macisos pirinencs i les seves ramificacions, el veïnatge del mar, la productivitat de la terra, etc. Explicà que les terres ermes que volten el terrer català mai no foren motiu d'expansió per a als catalans, bàsicament agricultors, i els comtes de Barcelona, per ermes i per allunyades del mar, tot al contrari de les terres de València i de les illes, productives i marítimes, i observà que l'única terra catalana allunyada del mar és regada pel Segre i els dos Nogueres, el Pallaresa i el Ribagorçana.

El 22 de març, el doctor Pere Bosch Gimpera tractà sobre *El poblament primitiu de Catalunya i la romanització*. La història dels diversos pobladors de Catalunya fins a la romanització, inclosa aquesta, va ésser explicada sintèticament, amb l'ajuda de projeccions, pel doctor Bosch Gimpera, que parlà dels temps de la prehistòria fins a la invasió goda. Féu referència a les troballes arqueològiques d'alt valor estètic i a les diferències fonamentals d'aquestes troballes amb les d'altres regions, com Altamira. Explicà com l'arribada dels grecs que s'estableixen a Empúries enriqueix i altera aquests valors estètics d'acord amb la cultura hel·lènica, i que aquestes colonies gregues foren de caràcter purament comercial, per la cobejança dels metalls gairebé inexplotats a la península, sobretot la plata. Els romans, més desitjosos d'expansió imperial, ocuparen les terres catalanes, encara que tractant d'assimilar-se el poble.

Francesc Farreras Duran parlà, el 6 d'abril. El seu tema fou *Notícia sobre els visigots i musulmans a Catalunya*. Explicà que la Tarraconense i tota la península foren conquerides pels visigots i altres tribus més o menys emparentades del nord d'Europa. Aquesta ocupació es caracteritzà pel constant canvi de governants, obligat pels assassinats constants, fins i tot entre familiars. Catalunya, tant en temps dels visigots com dels musulmans, mai no fou completament dominada. Un cop iniciada la reconquesta, es forma al nord de Catalunya, sota el patronatge de la Gàl·lia, la Marca Hispànica. Aviat es pogueren desentendre els natius de la influència gal·la, i es formà el comtat de Barcelona, que després hauria d'ésser Catalunya.

Per aquest mateix mes d'abril hi han programades les següents conferències:

Divendres, dia 13. Vicenç Riera Llorca: *La Corona d'Aragó*.

Dijous, dia 19. Eduard Nicol: *Ramon Llull, una gran aventura espiritual*.

Divendres, dia 27. Josep Soler Vidal: *Els catalans en la descoberta i colonització d'Amèrica*.

Continuarem informant, en els números vinents, del desenvolupament d'aquest cicle.

Antoni Gilabert

ASSEGURANCES

Edificio San Francisco, 216 i 217 - GUADALAJARA, Jal. - Tel. 62-52

LA CULTURA CATALANA AVUI

El dia 21 de març tingué lloc a París una reunió per a la constitució de «Les Amitiés Franco-Catalanes». Hi assistí una selecta concurrència en la qual figuraven personalitats del món acadèmic i polític, intel·lectuals, escriptors i artistes, francesos i catalans.

Després d'uns mots de M. Paul de La Fabrègue presentant el doctor J. M. Batista i Roca, de la Universitat de Cambridge, aquest donà una conferència sobre *La cultura catalana avui, França i l'Occident* de la qual segueix un resum.

El conferenciant començà remarcant que assistim actualment a una transformació de la Mediterrània. El ressorgir dels pobles del Nord d'Àfrica representa una intensificació de la vida del món àrab des de l'Orient a l'Atlàntic. Aquesta intensificació s'estén a la Península on les tradicions culturals àrabs són enfortides avui en la música, la poesia, l'arquitectura i la vida en general.

La política del govern espanyol s'insereix dintre d'aquest moviment que fa derivar l'Espanya oficial vers el món àrab i allunyar-la d'Europa. Els governs militars d'El Caire i de Madrid són aliats. El *caudillo* somnia a devenir el Protector de l'Islam. La ràdio de Madrid radia el material que El Caire li assigna. El Marroc espanyol ha estat el centre d'entrenament militar dels rebels del Rif, proveïts sovint d'armes procedents d'Espanya. La diplomàcia espanyola impulsa els extremistes nord-africans contra tota solució jurídica que comporti una interdependència amb França.

Hom pot demanar-se, ¿com el govern espanyol pot encoratjar els separatistes musulmans i perseguir els catalans i bascos que estimen llur país? ¿Com pot impulsar els estudis aràbics i cremar llibres catalans? ¿Com podia defensar la legitimitat del Soldà del Marroc, després d'afusellar el President legítim de Catalunya lliurat a Madrid per la Gestapo que l'agafà a França durant l'ocupació?

És així com el problema català i el problema àrab es relacionen i formen una compensació en les relacions internacionals d'Espanya i de França a la Mediterrània.

Els esdeveniments en tota aquesta extensa zona reprodueixen la situació històrica del segle VIII amb la gran invasió aràbiga. Caldria completar el quadre amb Carles Martell aturant els moros a Poitiers i Carlemany organitzant la Marca Hispànica com a defensa de França al sud dels Pirineus.

Aquests fets, en acostar-nos a Espanya, ens porten a considerar el què és Espanya: És una estrella o una constel·lació? La paradoxa de la Península és que dintre una figura geomètrica quasi regular hi ha una completa diversitat de pobles, de llengües, de cultures.

Hi ha una Espanya andalusa, plena d'influències àrabs i orientals, que fascinà els romàntics; hi ha l'Espanya castellana de l'altiplà àrid, obsessionada per la idea de la Mort; hi ha Galícia i Portugal, cèltics. Al llarg de la Mediterrània hi ha els Països Catalans, fills d'aquesta mar i de les influències occidentals rebudes des de França.

Cal reconèixer que les autoritats espanyoles no han arribat a Catalunya a tant com al País Basc, on les famílies han rebut l'ordre de substituir les inscripcions en basc que tinguessin a les làpides de les tombes de llurs passats, per altres inscripcions en castellà.

Així com el govern nazi per exterminar el poble jueu va cometre el crim de genocidi físic, sancionat avui pel Dret Internacional, el govern espanyol és l'únic que comet el crim de genocidi cultural per a l'exterminació de la llengua, la cultura, i l'espiritualitat d'un poble europeu, el català, que ha produït aportacions universals com les de Picasso i de Pau Casals.

Cal posar en relació el genocidi cultural amb els drets de l'Home i dels Pobles inscrits en els textos constitucionals de l'ONU i de la UNESCO, que proclamen la igualtat de drets sense discriminació de races, de llengües, de cultures o de religions. Espanya és l'únic país que intenta exterminar un dels centres de civilització europea i l'únic estat membre de les organitzacions internacionals que es comprometé a respectar els textos bàsics internacionals i deliberadament deixa de fer honor a la seva signatura.

Mentre l'Àfrica del Sud es retirà de l'ONU per poder prosseguir la seva política de discriminació racial i França hagué de deixar l'Assemblea d'ONU acusada per la seva política nord-africana, Espanya, autora del crim de genocidi cultural, és admesa a l'ONU i a la UNESCO. Irritant diferència!

La llengua catalana ha trobat simpatia i acolliment en organismes culturals internacionals, i l'ha trobat també a les Universitats britàniques. El català forma avui part de l'ensenyament oficial de les Universitats d'Oxford, Cambridge, Liverpool i Manchester i pot ésser estudiat també a les de Nottingham, Sheffield, Glasgow i Belfast. La raó d'aquest interès pel català és l'àmplia concepció del món hispànic que tenen els anglesos, com un complex d'Espanya, Portugal, Amèrica Llatina i Països Catalans, concepció que, quant a la Península, recorda la que els romans tenien de la complexitat de les Hispànies.

Justament perquè les Espanyes tenen tres veus, la portuguesa, la castellana i la catalana, o quatre si hi comptem el basc, fa nou anys que la BBC de Londres començà les seves emissions en català, basc i gallec. D'altra banda, Moscuà i Praga, i Iugoslàvia tenen també emissions en català.

El nom creixent d'hispanistes britànics que s'interessen pel català portà a la creació de l'«Anglo-Catalan Society», que celebrà la Primera Confe-

rència d'Estudis Catalans a Oxford l'any passat i prepara la Segona per als 4 i 5 de maig pròxim a Cambridge, seguida dels Jocs Florals de la Llengua Catalana, que des de la IV Guerra Civil Espanyola no es poden celebrar a Catalunya.

Qualssevol que siguin les persecucions d'avui, els catalans mirem el futur amb confiança. Potser en aquesta edat atòmica en què la civilització material pot provocar la seva pròpia destrucció, els pobles petits podran restar els centres on sobrevisqui l'humanisme i les velles civilitzacions espirituals. Però, quant a Catalunya, hi ha encara un interès més pràctic i immediat. Tots els senyals són que tornen a acostar-se canvis a la Península. Cal pensar a reforçar tots els elements més sòlids que hi ha com a base per a la reconstrucció del futur. L'amistat amb els Països Catalans pot ésser una base per a França i l'Occident.

A continuació, M. André Camp regracià el conferenciant i demanà que s'estudiés la manera de constituir a França una organització semblant a l'«Anglo-Catalan Society». Expressada l'opinió favorable dels reunits, fou nomenada una Comissió Organitzadora, composta de Mme. Malaterre-Sellier, el President Francisque Gay i els senyors Arthur Conte, André Camp, Paul de la Fabrègue, Prof. R. Xuriguera i Josep M. Trias, per tal de procedir als treballs de constitució de «Les Amitiés Franco-Catalanes».

UNA NOVA GALERIA D'ART

El pintor J. Camps-Ribera ha obert al públic, a la capital mexicana, una galeria d'art en la quals els col·leccionistes poden trobar peces de singular valor. Hom hi pot admirar notables figures de terracuita de l'època prehispànica; escultures de fusta, policromades, d'art religiós corresponents als segles XVIè i XVIIè, retaules, i una amplíssima col·lecció de pintura de cavallet, entre les quals algunes de les firmes europees i mexicanes de més prestigi.

Camps-Ribera ha iniciat, en la sala d'exposicions de la seva galeria, la revalorització de la pintura mexicana de totes les èpoques, al marge de les limitacions que massa sovint imposen les escoles temporalment preponderants. La primera de les exposicions referides ha estat dedicada als mestres mexicans de les darreries del vuitcents, dels quals les «Galerías Camps» posseeixen algunes de les obres màximes. Així, per exemple, en el cas de Germán Gedovius, de José Salomé Pina i de Petronilo Monroy.

A continuació, les referides galeries anuncien la presentació d'una selecció de pintors de l'època colonial; dels mestres actuals; de l'escola de Guanajuato — entre les quals Camps-Ribera compta algunes obres menors del ara tant cotitzat Hermenegildo Bustos —; de pintura europea, i una col·lecció que, per a nosaltres, reuneix el doble atractiu artístic i sentimental: «Els pintors catalans a Mèxic». En aquesta exposició, ultra les obres dels nostres artistes radicats actualment en aquestes terres, figuraran olis de Cusachs, Bernadet, Rebull, Clausell i Clavé, tot els quals exerciren influència en els pintors de l'actual generació que tant de renom ha donat a l'escola mexicana.

LABORATORIOS QUERALT MIR, S. A.
Productes científics
OFICINES: CALLE SINALOA 56
LABORATORIS: PLAZA MIRAVALLE 3
AP. POSTAL 102 - TELS. 28-86-66 I 46-37-31
CABLE: QUERALTMIR
MÉXICO 7, D. F.

SOBRE FERRATER MORA

En diversos periòdics de Mèxic s'ha publicat un article de l'escriptor aragonès Ramón Sender sobre Josep Ferrater Mora, amb motiu de l'aparició del llibre d'aquest *Cuestiones disputadas*. A continuació en reproduïm alguns paràgrafs.

Ferrater Mora es un escritor que, a pesar de dominar las panoramas ricos, luminosos y confusos (confusos unas veces por falta de luz y otras por demasiada luz) de la filosofía, tiene ante las otras artes y, sobre todo, ante la literatura, que es su arte gemela, una actitud atenta y reverente. Cosa rara en un filósofo de ahora. Pero, además, Ferrater Mora confiesa admiraciones literarias de dentro y de fuera de su país, que no están de acuerdo con los cánones de la gravedad.

No extrañaría nada de esto al lector si hubiéramos comenzado por decir que Ferrater Mora es un profesor de Filosofía y un filósofo, un escoliasta de sistemas y un erudito que no conoce el vicio, bastante habitual — ¡ay! — de la pedantería.

Su estilo y el eco de sus formas sintácticas recuerdan a un viejo patricio castellano que, muy joven también, demostró maestría en un campo colindante: la crítica literaria y la historia: Marcelino Menéndez Pelayo.

El último libro de Ferrater Mora (Cuestiones disputadas) *comienza así: «El autor de estas líneas sabe de qué pie cojea. Ha escrito muchas páginas, demasiadas páginas y no está seguro de cuáles puedan ser conservadas; sólo sabe, eso sí, que es una proporción harto reducida.»* Rara avis. *Después de esa declaración de una modestia verdadera, vemos que en este mismo libro hay páginas sutiles, páginas conmovedoras y páginas memorables. ¿Es posible que ahora los filósofos vuelvan a recordar, como los de la lejana Grecia anterior a Aristóteles, que son hombres antes que otra cosa?*

En el siglo pasado había la tendencia a hacer del filósofo una entidad especulativa. Ahora vamos recordando que ese tipo de entidad no existe o es reducido a los «cerebros mecánicos» de los laboratorios de física nuclear.

Ferrater Mora, en plena juventud, tiene ya una vastísima obra. Sólo el Diccionario de Filosofía, *por el cual es generalmente conocida, bastaría para darle una reputación. Además, ha publicado interpretaciones de los fenómenos históricos más vitales y constantes, análisis filosóficos de Unamuno y Ortega y Gasset, y otros libros, como* El sentido de la muerte *y* El Hombre en la encrucijada, *en los cuales se perfilan una individualidad original y un sentido propio de ver y comentar. Las perspectivas son extensas y las sorpresas que nos reserven, incalculables.*

Para mis gustos, que son muy poco académicos y que si pretendieran disfrazarse de academicismo carecerían de autoridad, Ferrater Mora tiene todavía resabios y rigideces en sus puntos de partida, que obscurecen la virginidad del impulso natural. El ideal sería saber tanto como Ferrater Mora y olvidarlo todo al ponerse a escribir. Es una tragedia pertenecer a un país sin tradición filosófica y sentirse obligado a adoptar una actitud académica y conservadora, a la inglesa, a la francesa, a la alemana.

Lo mejor, en mi opinión, de este rico volumen, en el que la divagación nunca desorienta ni confunde y nos enriquece con interpretaciones y luminosos atisbos, es la conciencia de la dificultad latente entre el concepto de la filosofía como ciencia y como libre producto de una gozosa aptitud interpretativa. Es decir, como arte. Eso es lo malo de los hombres de sistema. Por mucho que agucen el ingenio y que contrasten la exactitud de su maquinaria, siempre habrá un inventor de un condensador de radio que les dirá: «eso no es ciencia». Y tendrá razón.

Sin embargo, es curioso comprobar que sólo los países con un gran desarrollo científico tienen filosofía propia. Se dice en broma los países que tienen cocina nacional tienen pintura nacional, y los que no tienen la una, carecen de la otra; pero se podría decir en serio que sólo los países con un gran desarrollo técnico y mecánico tienen tradición filosófica, en los últimos tres siglos. A veces, uno está tentado de pensar que debía ser lo contrario, y que si la filosofía fuera lo que uno entiende por tal, los grandes filósofos aparecerían en Malta, Dalmacia, Sicilia, Rumanía, Portugal, las Islas Baleares. En otros tiempos, la filosofía nacía en las islas, es verdad. Antes de que existiera la distinción entre filosofía y ciencia.

Un aspecto general de la cuestión es el de la tendencia a la especialización y la tendencia a la unificación. La especialización disgregadora, que es el terreno fértil de la ciencia y de la técnica, ha llegado a unos límites de los cuales no puede pasar sin hallar leyes que den unidad y sentido a lo ya sabido, que es tanto como decir a la creación. Los hombres de ciencia como Einstein trabajaron en esa dirección y lograron sentar bases de una inmensa importancia desentrañando la naturaleza de la energía y llegando más tarde a identificar el magnetismo con la gravedad. Pero pasarán generaciones, tal vez siglos, antes de que esa congruente unificación del saber se consiga.

Los filósofos que siguen todavía a la ciencia — con una psicología de la que la ciencia se ríe y con una lógica que los hombres de laboratorio desdeñan — no lograrán gran cosa. Es bueno, como dice Ferrater Mora, que el sistema o el sentido arquitectónico nos obligue a todos a la responsabilidad. Pero eso que la ciencia pura no alcanza, lo intentarían hoy probablemente con fortuna los Heráclitos y los Parménides.

PONT BLAU

convoca tots els escriptors catalans, qualsevol que sigui el seu lloc de residència, al concurs d'obres de teatre per a l'atorgament del

PREMI GUIMERÀ 1956

dotat amb 300.00 dòlars per la senyora

EMMA ALONSO DE COSTA

BASES

1ª El Premi Guimerà serà concedit a la millor obra teatral en llengua catalana, no publicada, estrenada ni premiada en cap altre certamen, que es presentarà a concurs.

2ª Les obres han de ser presentades en tres còpies escrites a màquina, cap de les quals no ha de dur el nom de l'autor; hauran de dur, però, un lema i anar acompanyades d'una plica que contingui el nom i l'adreça de l'autor, i consigni en el sobre el títol i el lema de l'obra.

3ª El Premi no podrà repartir-se entre dues o més obres, però podrà declarar-se desert si el Jurat considera que cap de les obres concursants no n'és mereixedora.

4ª L'autor guanyador, en acceptar el premi, autoritza la representació de l'obra premiada a Mèxic, cas de presentar-se'n l'oportunitat.

5ª Les obres concursants hauran de ser trameses per correu, certificades — sense fer constar en el sobre el nom de l'autor —, a l'adreça següent: PONT BLAU, Premi Guimerà 1956. Apartado 7324, México 1, D. F.

6ª El termini de tramesa de les obres es tancarà el 1er de juny del 1956 i seran admeses a concurs totes les que hi concorrin i hagin estat dipositades a correus fins al dia 1er de juny del 1956.

7ª El Jurat es reunirà i dictarà el seu veredicte el dia 11 de setembre del 1956.

8ª El Jurat estarà format per Paulí Massip (president), Manuel Fontanals, Odó Hurtado, J. M. Miquel i Vergés i Cèsar Pi-Sunyer (secretari).

9ª PONT BLAU, un cop fet públic el veredicte, tornarà als autors que ho hauran sol·licitat expressament les obres no premiades.

Ciutat de Mèxic, desembre del 1955

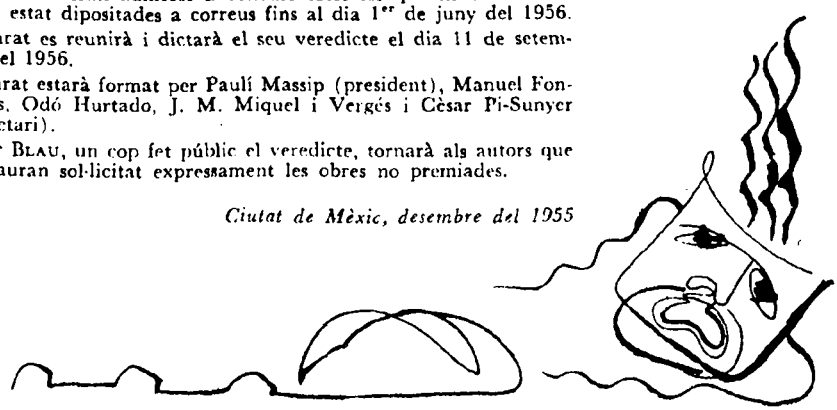

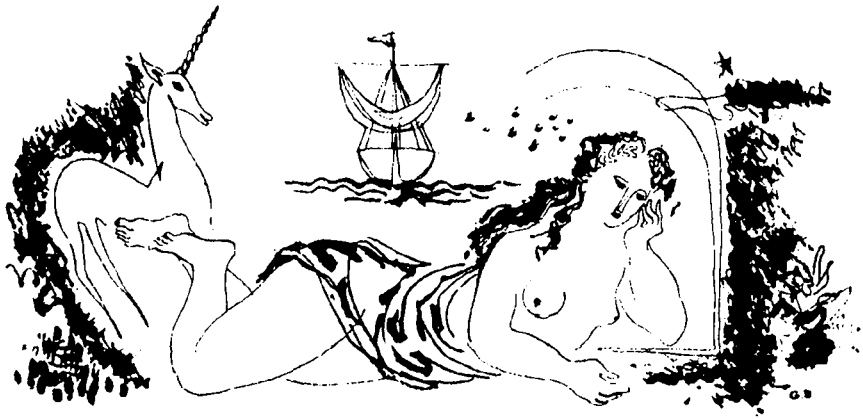

PONT BLAU

convoca tots els escriptors de llengua catalana, qualsevol que sigui el seu lloc de residència, al Concurs de Poesia per a l'atorgament del

PREMI MARAGALL 1956

dotat amb 200.00 dòlars per

JOSEP Mª MURIÀ

BASES

1ª Hom atorgarà el Premi Maragall 1956 a la millor poesia, o recull de poesies, inèdites, de tema lliure i sense límit d'extensió, que es presenti a concurs.

2ª El Jurat estarà format per Agustí Bartra (president), Pere Calders, B. Costa-Amic, Baltasar Samper i Jordi Vallès.

3ª Les poesies hauran d'ésser presentades en tres còpies a màquina, en cadascuna de les quals constarà el mateix lema, juntament amb una plica que contingui el nom i adreça de l'autor, i porti escrit damunt el títol i el lema del treball.

4ª El premi serà indivisible, però podrà declarar-se desert si el Jurat considera que cap de les poesies presentades no n'és mereixedora.

5ª El poeta guanyador, en acceptar el premi, autoritza la publicació de la seva obra a Mèxic.

6ª El termini de tramesa d'obres es tancarà el dia 15 de juliol del 1956 i seran admeses a concurs totes les que hi concorrin i hagin estat dipositades a correus fins a l'esmentada data.

7ª Els treballs hauran d'ésser tramesos, sense fer constar en el sobre el nom de l'autor, a la següent adreça: PONT BLAU, *Premi Maragall 1956*. Apartado Postal 7324, México 1, D. F.

9ª El Jurat farà públic el seu veredicte el dia 11 de setembre del 1956.

Ciutat de Mèxic, desembre del 1955

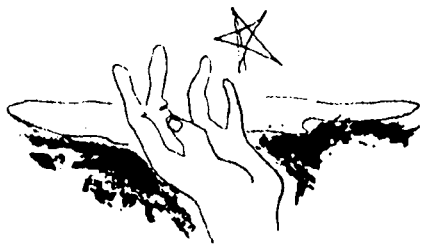

NOTICIARI

¶ L'Agrupació Catalana d'Art Dramàtic, de Mèxic, va dedicar el 10 de març una vetllada teatral a la memòria d'Enric Lluelles, a la Sala Molière, de Mèxic. Roc Boronat va pronunciar-hi unes paraules de presentació i després es va representar *La pols del camí*, de Lluelles, sota la direcció d'Anna Peris de Lluelles. El decorat era d'A. Artís-Gener. Els personatges van ser interpretats per Hilda Vilalta, *Carina;* Anna Peris de Lluelles, *Antsia;* Maria Dolors Bargalló, *Adelaida;* Glòria Calders Artís, *Noemí;* Martí Rouret, *Rinald Ivars;* Jaume Martí, *Ernest;* Ramon Palazon, *Fabrici;* Llorenç Busquets, *Emeric;* Carles Serra, *Gustau*. ¶ L'Editorial Alpha, de Barcelona, ha publicat una nova edició del *Poema de Montserrat*, de Josep M. de Sagarra. ¶ Els últims volums de la Biblioteca Selecta són *Obra poètica*, de Manuel Brunet; *L'avenç*, de J. Roig i Raventós, amb una carta pròleg de Carles Riba: *Antologia de la poesia valenciana*, de Joan Fuster; *Primers escrits* (nova edició de *Coses vistes)*, de Josep Pla; *La ciutat i el tròpic* (Premi Víctor Català 1955), de Lluís Ferran de Pol, amb un pròleg d'Ernest Martínez Ferrando; *Els fugitius*, de Xavier Benguerel, i *Aigua salada* (nova edició de *Bodegó amb peixos)*, de Josep Pla. ¶ A la Nova Col·lecció Lletres, d'Albertí Editor, ha aparegut *El gep*, novel·la de l'humorista Noel Clarassó. ¶ L'editor Joaquim Horta ha iniciat una nova col·lecció d'assaig i poesia que, dirigida per Josep Romeu, acaba de publicar *Del «Diari 1918»*, de J. V. Foix. ¶ La Col·lecció L'Espiga, de València, ha publicat *Anys i noms de la pintura contemporània*, del pintor Pere de València (Pere Sánchez). ¶ Ha aparegut el volum contemporani de la Festa Poètica pro Abadia de Sant Martí de Riells del Montseny, que es celebrà el juny del 1954. Insereix, a més dels parlaments de Pere Ribot i de Joan Triadú, president i secretari del jurat, respectivament, fragments de les obres que hi foren premiades, de les quals són autors Carles Riba, Blai Bonet, Joan Fuster, Jordi Sarsanedes, Maurici Serrahima, Josep Miracle, Ferran Soldevila, Esteve Albert, Felip Graugés, Osvald Cardona, Antoni Sala, Manuel Nadal i Frederic Pau Verrié. ¶ Antoni Sala Cornadó ha publicat *Aquest somni*, dins la col·lecció *Atzavara* de poesia. ¶ El premi Ossa Menor 1955, *Terra de Naufragis*, de Pere Quart, ha aparegut en els llibres de l'Ossa Menor, que publica Josep Pedreira. ¶ *Jaume el Dissortat, darrer comte d'Urgell*, de Francesca Vendrell de Millàs i Angels Macià de Ros, s'ha publicat dins de la col·lecció de Biografies Aedos. ¶ El 24 d'abril es representarà, al Palau de la Música, de Barcelona, i per l'Agrupació Dramàtica de Barcelona, *Nausica*, de Joan Maragall. ¶ Els estudiants de Barcelona han pres l'acord d'usar públicament una boina de color per a donar a conèixer llur filiació: roja els estudiants de

ESENCIAS
Y MATERIAS PRIMAS,
S. A.

Isabel la Católica, 10
Cable: ESYMAPRISA

Telèfons 36-61-51 i 12-75-94 MEXICO, D. F.

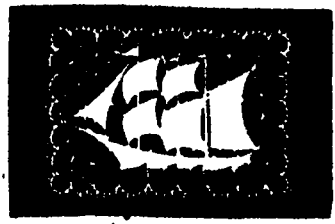

Lenceria fina

MARIBEL

PASAJE ITURBIDE 18 - TEL. 18-27-95 - MÉXICO, D.F.

EL DOCTOR TRUETA HOMENATJAT A CARACAS

Quan es va saber que l'il·lustre metge català Josep Trueta anava a Caracas en missió científica, el Centre Català va cuitar a oferir-li una expressió d'admiració i afecte. El dia 23 de febrer, més d'un centenar de catalans i d'altres persones que volgueren unir-se a aquest homenatge es varen reunir a sopar a l'estatge social. El president Marc Aureli Vila va fer ofrena de l'àpat a l'homenatjat, tot i explicant-li el què representa i realitza l'entitat, a Caracas. El doctor Carrasco i Formiguera va glossar els mereixements mèdics i patriòtics del doctor Trueta, va destacar els seus descobriments en el camp de la cirurgia, la seva grandiosa contribució al millor tractament de ferits tant en la guerra civil espanyola com en la segona guerra mundial, i recentment, els seus importants estudis i innovacions en la lluita contra la paràlisi infantil. El doctor Carrasco i Formiguera també es referí a l'esforç constant del doctor Trueta per a donar a conèixer la nostra terra i la seva cultura arreu del món on arriba la seva celebritat com a home de ciència.

En senzill parlament, en to íntim, el doctor Trueta va agrair l'homenatge, i va referir-se breument a la seva obra mèdica i a la missió de la seva visita a diversos països d'Amèrica. Explicà el que s'havia proposat en el seu llibre L'Esperit de Catalunya, *escrit de cara als estrangers, i diu que li agradaria escriure'n un altre dirigit directament als catalans. Expressa que el seu recent viatge a Catalunya, malgrat tots els factors terriblement adversos, va reafirmar-li la fe en la preservació de l'esperit català, penyora d'una nova renaixença. Aconsella el culte a l'autenticitat i de restar fidels a la pròpia personalitat. Convençut, tanmateix, que els catalans de l'emigració poden i deuen fer arribar als «de dins» les inquietuds de l'hora present que difícilment allí poden formular-se amb tota claredat, demanà concretament, a tots els presents, que prestin llur suport moral i material a la publicació* Vida Nova, *que Miquel Guinart edita a Montpeller, la qual té precisament l'esmentada finalitat.*

Dret; groga els de Medicina i verda els de Comerç. ¶ Amb motiu de la reunió a Madrid del Comitè executiu de la UNESCO, Joan Estelrich, en nom del govern espanyol, donà la benvinguda als delegats i digué: «España se siente a sus anchas en el seno de la UNESCO». ¶ Amb motiu del 14 d'abril, uns 250 comensals es reuniren en un àpat de germanor organitzat pel Casal de Catalunya de París, al qual trameteren la seva adhesió tots els partits catalans, així com el partit nacionalista basc. Josep Sans exposà la significació de l'acte, es llegí un missatge de Serra Moret i pronuncià un discurs Ventura Gassol. ¶ Cercant petroli a Manresa, un obrer trobà una pedra amb partícules d'or. ¶ S'ha reunit a París el Grup Interparlamentari de la República Espanyola sota la presidència de l'ex-ministre i diputat Manuel de Irujo. Estigueren presents o representats els senyors Gordón Ordax, Valera, Leizasola, Martínez Moreno, Alvarez del Vayo, Rico i Landaburu. Actuà de secretari l'oficial major Josep Sans. Després de tractar diversos assumptes de tràmit, s'acordà adreçar un escrit al president de la Unió Interparlamentària protestant contra els acords de Helsinki i comunicant la subsistència del Grup parlamentari de la República. ¶ Indalecio Prieto ha publicat un article a *El Socialista* de Tolosa, recordant els desastres militars d'Espanya al Marroc, la setmana tràgica de Barcelona i l'afusellament de Francesc Ferrer Guàrdia. ¶ Les revistes *Ibérica* de Nova York, *Tiempo* de Mèxic, *Bohemia* de L'Havana i *Ercilla* de Xile, s'han ocupat extensament de la desaparició de Jesús de Galíndez publicant els darrers treballs del malaguanyat professor. ¶ El 7 d'abril, Antoni Cardona va donar una conferència al Grup Joventut Catalana de Buenos Aires sobre *L'estat present patriòtic dels catalans*. ¶ La galeria *El Eco*, de la ciutat de Mèxic, ha presentat la primera exposició d'un novell pintor català, Manuel Tarragona, el qual, de bones a primeres, ha assolit que la crítica més responsable del país es fixés en les seves obres i elogiés el seu innegable talent. ¶ J. J. Crespo de la Serna, en un article publicat a *México en la Cultura*, del primer d'abril, diu que el nostre compatriota, a desgrat de la seva joventut, fa gala d'una insòlita maduresa interior que es reflecteix ostensiblement en la seva pintura. ¶ Amb una tècnica simplista, però sumament expressiva, Tarragona ens transmet la seva visió de l'home. «Pero el hombre - escriu De la Serna - visto en una visión amarga y dura, el hombre desnudo y desamparado, el que sufre por sí y por los demás, el hombre-tragedia.» ¶ Segons la premsa diària, un grup d'espeleòlegs del Club Muntanyenc de Barcelona en el qual figurava la senyoreta Maria Pallejà, ha assolit la profunditat de cent quaranta metres en un descens a l'avenc Els Podetons de les Agulles de Montserrat. ¶ En preparació de la festa d'ofrena de la Corona Literària a la Mare de Déu de Montserrat, a Barcelona es donaran unes conferències i es faran unes lectures de poemes. Heus ací el programa de les conferències: 15 de maig, Joan Triadú, *La poesia catalana en el 1881 i en el 1956;* 22 de maig, Maurici Serrahima, *Tres quarts de segle de pensament literari;* 29 de maig, Jordi M. Pinell, *Montserrat des dels temps de la Corona Poètica.* I el de les lectures: 12 de maig, Josep M. López-Picó; 19 de maig, Carles Riba; 26 de maig, *Poemes* de Josep Carner; 2 de juny, Josep M. de Sagar-

DOCTOR
DEMOFIL
FRANCO

ODONTOLEG

Consulta:
de 11 a 1 i de 4 a 8

Uruguay, 44-112
Tel. 21-20-57

MEXICO, D.F.

ra. ¶ La premsa mexicana ha dedicat darrerament la seva atenció al violoncelista Lluís García Renart, al qual dedica grans elogis. ¶ A Barcelona es construeixen els aparells òptics que emprarà una propera expedició científica integrada per astrònoms catalans i estrangers. ¶ Els expedicionaris es traslladaran a l'illa d'Eivissa a observar el planeta Mart. Hom calcula que el mes de setembre el citat planeta assolirà la màxima aproximació a la Terra — 54 milions de quilòmetres — per la qual cosa serà possible obtenir-ne fotografies molt valuoses per a la ciència. ¶ El violoncelista Lluís García Renart, de retorn d'Europa, anuncia un proper concert al Palacio de las Bellas Artes, de la capital mexicana. ¶ S'ha inaugurat a Montserrat un gran relleu que decora un dels balcons de la façana del monestir, obra de l'escultor Joan Rebull. ¶ Caterina Albert, més coneguda per «Víctor Català», en commemoració del seu cinquantenari de vida literària ha celebrat una exposició d'obres seves — dibuixos, pintures i fins escultures — al Cercle Artístic de Sant Lluc. ¶ A l'escultor Josep Clarà, que ja té 70 anys, li ha estat atorgada la Medalla d'Or de la Ciutat de Barcelona i també del Cercle Artístic. Ara està acabant les seves memòries, que seran publicades en català, castellà i francès. ¶ A Sant Boi del Llobregat s'ha trobat un magnífic mosaic romà del segle II que formava part d'unes termes. A Girona s'ha trobat un bust femení de pedra, amb inscripció ibèrica, bastant semblant a la famosa Dama d'Elx. I a Badalona s'ha descobert un tram de muralla romana flanquejat per dues torres. ¶ Estan projectades les restauracions de la col·legiata del castell de Cardona, del pont vell de Manresa, del castell de La Geltrú, i del mirador del rei Martí de Barcelona. Ja ha començat la restauració de l'església de Sant Miquel del Port, de la Barceloneta. ¶ Entre les Exposicions celebrades a Barcelona aquesta temporada, farem esment de: la de ceràmiques de Picasso (Galeries Syra), la de cristalls d'art d'Antoni Pons Cirac (La Pinacoteca), la d'aquarel·les de Josep Segrelles (Sala Gifré & Escoda), la de retaules de Jordi Alumà (Sala Gaspar), la de ceràmiques nord-americanes (Cercle Artístic), i la dels pintors Serra, Sisquella, Llimona (Sala Parés), Santasusagna (La Pinacoteca), Calzina (Galerias Syra), i la d'un grup d'artistes olotins (Sala Pallarès). ¶ El cirurgià barceloní doctor Llorenç Garcia Tornel ha estat nomenat, a Viena, President del Consell de l'Associació Mèdica Mundial. ¶ A la Rambla de Catalunya ja no queda ni rastre del monument a Josep Anselm Clavé. El conflicte ara està en el fet que les societats corals no estan conformes amb el nou indret que l'Ajuntament li ha destinat — a la part alta del Passeig de Sant Joan — i exigeixen que el monument s'instal·li a la plaça Tetuan, com s'havia primer acordat. ¶ Les Joventuts Musicals de Barcelona donaren al Palau de la Música Catalana un concert d'homenatge a Mozart, en commemoració del bicentenari de la seva naixença. ¶ Ha triomfat clamorosament a Itàlia la soprano catalana Maria Rosa Barbany. ¶ La soprano Victòria dels Àngels, després de sis anys que no havia actuat a la seva ciutat nadiua, cantà al Liceu de Barcelona *Madame Butterfly* amb un èxit apoteòsic. ¶ A finals del curs passat, en un acte organitzat per la Universitat del Andes, de Mérida, Venezuela, l'*Orfeón Universitario* va interpretar *La Sardana de les Monges* i *A l'estiu, per Sant Joan*, de Morera, sota la direcció del Mestre Arconada. ¶ L'Agrupació Polifònica de Girona ha donat una sèrie de concerts a Itàlia. ¶ La nena de 13 anys Elionor Milà, de Vilanova i La Geltrú, ha donat concerts a l'Albert Hall de Londres, i en sales de Liverpool i Stattford, i ha actuat junt amb grans simfòniques. ¶ A Tàrrega s'ha celebrat el centenari del músic Ramon Carnicer Batlle, fill d'aquella ciutat i autor de l'himne nacional de Xile. ¶ Dom Alexandre Olivar ha publicat el *Catàleg dels Incunables de la Biblioteca de Montserrat*, dintre la sèrie *Scripte et Documenta*, una col·lecció que barreja les obres en català i en espanyol com, per exemple, *Un reformador benedictino en tiempo de los Reyes Católicos: García Jiménez de Cisneros, Abad de*

LA MILLOR PASTISSERIA EUROPEA

ELS XOCOLATES SUISSOS PERRRIE

Plaza Parque España 7 - Tel. 11-05-65

Montserrat, de Dom Garcia M. Colombàs; i *Maria Ecclesia Regina Mirabilis*, que comprén tres estudis marians, de Dom Estanislau M. Llopart, Dom Basili M. Girbau i Dom Cebrià M. Baraut: *Maria y la Iglesia en los Padres preefesinos*, *La realeza de María en las Liturgias bizantinas y sino-antioquena*, i *Un recull de miracles de Santa Maria*, procedent de Ripoll i les *Càntigas* d'Alfons el Savi, respectivament, dels tres autors esmentats. ¶ A l'Escola Superior d'Arquitectura s'ha creat una càtedra «Antoni Gaudí» que té per finalitat l'estudi de les tendències orientadores de l'arquitectura dels segles XIX i XX. ¶ El nombre de taxis que fan servei a Barcelona és de 3.500. ¶ L'escultor Vifred Viladrich ha fet una exposició de les seves obres en els salons del Jockey Club de Córdoba, Argentina. S'inaugurà el dia 5 d'aquest mes i ha de cloure's el 20. ¶ Ja és llei d'Estat l'autorització a la Junta del Port de Barcelona perquè emeti obligacions per valor de 850 milions de pessetes per a emprendre les obres de transformació i modernització del nostre port. ¶ S'ha autoritzat l'obertura d'un túnel per a Metro que vagi de la barriada de Sants a la de Sant Ramon Nonat (Collblanc). ¶ L'arquitecte Bosch-Aymerich ha projectat un gratacels que ocuparà el terreny que agafa el carrer de Pelayo, el de Vergara i la Plaça Catalunya. La maqueta figura a la Biennal. La part més alta serà de trenta pisos. Hi haurà una estació d'autogirs comunicada amb les estacions del metro i dels ferrocarrils de Sarrià. Es diu que una part del grandiós edifici serà destinada a la Casa de la Cultura Hispanoamericana. ¶ René d'Harmoncourt, director del Museu d'Art Modern de Nova York, ha donat una conferència sobre l'art modern als Estats Units, organitzada per l'Institut d'Estudis Americans i la Casa d'Amèrica de Barcelona. L'acte s'ha celebrat a la cúpula del Coliseum, estatge del Foment de les Arts Decoratives. ¶ A l'edifici del darrer Parlament de Catalunya fou installada la III Biennal Hispanoamericana d'Art que comprengué arquitectura, escultura, pintura, dibuix, gravat, joieria i esmalt. S'hi reuniren unes tres mil obres de les cinc mil que aspiraven a figurar-hi. Com que no hi cabia tot, l'aportació nordamericana de pintura, escultura i arts aplicades s'instal·là al Palau de la Virreina. Al mateix Palau de la Rambla de les Flors s'hi feren les exposicions retrospectives dels mestres del país i de l'Amèrica Llatina considerats com a precursors de l'art actual. El pintor Manuel Humbert ha estat distingit amb un lloc especial. A remarcar les obres de Joan Serra, Domènec Carles, Sisquella, Olga Sacharoff, Pruna. L'escultor Canyes, després de la seva estada de cinc anys a Mèxic, tornà amb un nombre considerable de caps, en pedra i bronze, de tipus indígenes. Fora de concurs, s'han reunit obres del nostre Joaquim Sunyer i dels espanyols Ortega Muniz i Benjamín Palencia. Una sala especial fou dedicada a l'escultor Josep Clarà. ¶ Els catalans de la Guinea francesa, han establert un premi anual destinat al millor alumne de català del Liceu de Perpinyà. ¶ El pintor rossellonès Francesc Salvat ha guanyat el Gran Premi de Pintura de l'Ille-de-France, consistent en una borsa de viatge per valor de 300.000 francs. ¶ El Consell Nacional Català prepara la celebració de la II Conferència Nacional Catalana. ¶ Els passats dies 22 i 24 del mes de març es va celebrar a Barcelona l'assemblea anual de la Comissió de la Vivenda de la Unió d'Organismes Familiars, organisme enquadrat a l'ONU. S'hi estudià l'obra de construcció de vivendes a tot el món, especialment en el que afecta les classes modestes. ¶ Magda Santiago, en un article sobre F. García Lorca publicat en el suplement literari del diari *Novedades*, de la ciutat de Mèxic, recorda que durant la dictadura del general Primo de Rivera les artistes catalanes Margarida Xirgu i Antònia Mercè, «La Argentinita», foren invitades a participar en una festa que havia de celebrar-se al palau reial. Les dues figures catalanes, famoses respectivament, en la dramàtica i en la dansa, eludiren la invitació del dictador i negaren llur concurs a la projectada expansió dels perseguidors de la llibertat del seu poble. ¶ F. García Lorca, setmanes després, organitzava un festival privat al qual foren invitades les personalitats més rellevants del món intellectual i polític democràtic de la península, a base de l'actuació de les dues excelses artistes que repudiaven la dictadura i els que la inspiraven. ¶ L'Orfeó Català de Mèxic ha participat a l'acte que «Acción Democrática Venezolana» celebrà a Mèxic en homenatge al poeta d'aquell país, mort a l'exili, Andrés Eloy Blanco.

PONT BLAU

Revista mensual de literatura, arts i informació.

15 d'abril del 1956
Any IV, número 42

Director
VICENÇ RIERA LLORCA

Secretari de redacció
J. SOLER VIDAL

Director artístic
J. M. GIMÉNEZ BOTEY

Administrador
JOAN B. CLIMENT

Distribuïdor
RAMON FABREGAT

Direcció i administració:
Uruguay 52, desp. 10.
Apartado Postal 7324
México 1, D. F.

Autorizada como correspondencia de 2ª clase en la Administración de Correos Nº 1 de México 1, D. F., el 20 de octubre de 1953.

BIBLIOTECA A TOT VENT

Acaba d'aparèixer:

JOAN PUIG I FERRETER

EL PELEGRI APASSIONAT

(L'Aventura)

****

VELLS I NOUS CAMINS DE FRANÇA

El quart llibre del cicle novel·lístic més important de la literatura catalana.

Del mateix autor publicats anteriorment

* Janet vol ser un heroi
** Homes i camins
*** Janet imita el seu autor

Volums de 550 a 630 pàgines, format 13 × 21 cm., cada volum $ 40.00

Nº 93 *El ben cofat i l'altre*, de Josep Carner
94 *L'home dins el mirall*, de Xavier Benguerel
95 *Laberint*, de Domènech Guansé
96 *L'Hereu de Ballantrae*, de R. L. Stevenson. Traducció de C. A. Jordana
97 *L'Estany del Diable*, de George Sand. Traducció de Just Cabot

Volums de 250 a 300 pàgines, cada volum $ 17.50

De pròxima publicació:

98 *Acte de violència*, de Manuel de Pedrolo

Novetat en francès

Henry Pépratx-Saisset: *La sardane*. La danse des catalans. Son symbole, sa magie, ses enigmes.

Un volum, format 18 × 23 cm., amb 211 pàgines i 5 dibuixos, 43 gravats fora text i coberta de Pau Picasso. $ 28.50

Ramon Fabregat • "Difusora del Llibre"
Uruguay 52-10. Ap. 10319. México, D. F.

EDITORIAL XALOC

Acaba d'aparèixer

QUARANTA ANYS D'ADVOCAT

Per AMADEU HURTADO

- Un dels testimoniatges més vius i alliçonadors que ens hagin llegat els nostres homes públics.
- Un interessant document històric.

En aquest llibre, en el qual Amadeu Hurtado narra les seves experiències i les seves impressions, el públic, contemporani o futur, trobarà l'explicació o una nova interpretació de fets que els cronistes professionals hagin pogut callar o deixar obscurs.

Un volum de 293 pàgines, format 15 × 21.5 centímetres, sobrecoberta il·lustrada, $ 24.00

Podeu adquirir-lo, a Mèxic capital: Librería Madero, Orfeó Català o bé a

Ramon Fabregat • "Difusora del Llibre"
Uruguay 52-10. Ap. 10319. México, D. F.

BANY DE COLOR

Miss Clairol

EN EL CABELL

Melody

EN LES VOSTRES UNGLES

Tota la bellesa que pot somniar una dona

Distribuidors exclusius:

CASA SOLARES, S. A.

Isabel la Católica, 136

MÉXICO, D. F.